

EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL FOR EMPLOYMENT, SOCIAL
AFFAIRS AND INCLUSION

Social Rights and Inclusion
Social Policies, Child Guarantee, SPC

Az Európai Gyermekgarancia végrehajtásáról szóló kétéves jelentés első körének tartalmi és formai követelményei 2023. október

Jelen vázlat célja a gyermekgarancia koordinátorok támogatása az Európai Gyermekgarancia létrehozásáról szóló [\(EU\) 2021/1004](#) tanácsi ajánlás végrehajtása érdekében elért eredményekről szóló jelentés első körének előkészítésében. Az ajánlás 11. cikkének f) pontjában foglaltak szerint *a tagállamoknak ajánlott kétévente jelentést tenniük a Bizottságnak az ajánlás végrehajtásában elért eredményekről, a c) pontban említett nemzeti cselekvési tervvel összhangban.*

IDŐZÍTÉS

Az ajánlás 11. cikkének c) pontjával összhangban az ajánlás végrehajtására vonatkozó cselekvési terveket az ajánlás elfogadását követő kilenc hónapon belül, azaz 2022. március 15-ig kellett volna benyújtani a Bizottságnak. Ez a hivatkozott időpont a 11. cikk f) pontjában szerepel a kért jelentések benyújtásának határidejénél. A jelentés elsősorban az ajánlás elfogadása (2021. június 14.) óta végzett tevékenységekre és végrehajtott intézkedésekre terjed ki. A Bizottság a jelentések első körét 2024. március 15-ig, a második kört pedig 2026. március 15-ig várja. Ez az időzítés lehetővé teszi a Tanácsnak szóló bizottsági jelentés időben történő elkészítését, amely a 12. cikk e) pontjának megfelelően 2026. június 14-én (azaz 5 évvel az ajánlás elfogadását követően) esedékes. A 2024. évi jelentéseknek az ajánlás elfogadása (2021. június 14.) óta elvégzett tevékenységekre és végrehajtott intézkedésekre kell kiterjedniük.

JELENTÉSEK KÖZZÉTÉTELE

A jelentéseket az EMPL-CHILD-GUARANTEE@ec.europa.eu email címre várják. Noha nem formális követelmény, a Bizottság örömmel venné, ha a jelentéseket nemzeti és angol nyelven is benyújtják, amely megkönnyítené a tagállamok közötti kölcsönös tanulást, az uniós szintű megbeszéléseket, a szélesebb körű terjesztést és a nyilvánosságot. A Bizottság a beérkezett jelentéseket az [ECG](#) honlapján teszi majd közzé.

FORRÁSOK ÉS HIVATKOZÁSOK

Az ajánlás 11. cikkének e) pontjával összhangban a jelentések a nemzeti érdekelt szereplők bevonására épülnek. Adott esetben **a tagállamoktól azt várják, hogy a Bizottság nemzeti cselekvési tervekre tett észrevételeire is reflektáljanak.** Fontos referenciaeszköz továbbá az ajánlás uniós nyomkövetési kerete, amely valamennyi tagállamra, valamint az összes kulcsfontosságú szolgáltatáshoz való hozzáférésre kiterjed, amelynek megvitatása a Szociális Védelemi Bizottság Indikátor almunckacsoportjában (ISG) folyamatban van, és amelyet az ISG 2023 végére véglegesít.

A jelentések elkészítéséhez más források is felhasználhatók, például az Európai Szociálpolitikai Elemző Hálózat [European Social Policy Analysis Network](#) (ESPAN) a rászoruló gyermekek az Európai Gyermekgarancia által lefedett kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való hozzáféréséről szóló publikációi. Más szervezetek (pl. [Unicef](#), [Eurofound](#) és [Eurochild](#)) kiadványai szintén relevánsak lehetnek.

Az Európai Gyermekgarancia végrehajtásáról szóló első kétéves jelentés

Magyarország

1. KONTEXTUS

Irányadó terjedelem: 2-3 oldal

A fejezetnek általános információkat kell tartalmaznia az Európai Gyermekgaranciáról és annak a jelentést tevő tagállamban történő végrehajtásáról.

A kifejtendő témák:

- A gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem általános nemzeti megközelítése (beleértve a szociális jogok európai pillérének cselekvési tervében meghatározott, a gyermekszegénység csökkentésére vonatkozó célkitűzést, amely szerint 2030-ig legalább 15 millióval kell csökkenteni a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett személyek számát az EU-ban, akik közül legalább 5 millió gyermeknek kell lennie).

A Szociális Jogok Európai Pillérének cselekvési terve 2030-ig szóló uniós szegénységcsökkentési célja megvalósulása érdekében Magyarország 2019-hez képest a gyermekes családok esetében az anyagi és szociális depriváció mintegy 10 százalékpontos, 13%-ra való csökkentését vállalta, amely – más feltételek változatlansága esetén – a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett lakosság mintegy 290 000 fővel történő csökkentésének felel meg. Mivel a vállalás már eleve a gyermekek szegénységcsökkentésére irányul, ezért Magyarország nem tűzött ki külön gyermekszegénységi célt. A rendelkezésre álló legfrissebb, 2022-re vonatkozó adatok szerint a gyermekes családok esetében az anyagi és szociális depriváció értéke 17,5%, azaz hazánk jó úton halad a cél megvalósítása felé.¹

- A gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, valamint a rászoruló gyermekek támogatása érdekében folyamatban lévő vagy tervezett reformok.
- Az Európai Gyermekgarancia végrehajtásának intézményi háttere a jelentéstevő tagállamban, például a gyermekgarancia koordinátor szervezeti kapcsolódása, megbízatása és erőforrásai (beleértve az e tisztségben bekövetkezett változásokat, ha történt ilyen), a felelősségi körök megosztása a közigazgatás különböző szintjei között (horizontálisan és vertikálisan egyaránt).

A gyermekek jogainak garanciáit biztosító nemzeti cselekvési terv célja a gyermekek jóllétének javítása, a szegénység csökkentése a minden gyermek számára elérhető minőségi befogadó közszolgáltatások biztosítása révén, különös figyelemmel a kisgyermekkorú gondozásra és nevelésre, az oktatásra, az egészségügyi ellátásra, egészséges táplálkozásra, valamint a megfelelő lakhatásra.

A Belügyminisztérium biztosítja a nemzeti koordinátort, mivel a tárca feladatkörébe tartozik a tanácsi ajánlás hatálya alá tartozó számos szakterület: a köznevelés, az egészségügy, a gyermekvédelmi ellátások és a szociális kérdések. A kijelölt nemzeti koordinátor személyében nem történt változás, a Belügyminisztérium osztályvezetőjeként külön megbízatással és erőforrásokkal nem rendelkezik, ugyanakkor munkáját a tárca minden eszközzel támogatja. A végrehajtásban a nemzeti koordinátor alapvetően

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_mdsd02_custom_10208969/default/table?lang=en

koordinációs feladatokat ellátva a tárca érintett szervezeti egységeivel és az érintett tárcákkal – a foglalkoztatáspolitikáért felelős Nemzetgazdasági Minisztériummal (NGM), a kora gyermekkori gondozásért és nevelésért részben, valamint az örökbefogadás rendszeréért felelős Kulturális és Innovációs Minisztériummal (KIM), illetve az energiapolitikáért felelős Energiaügyi Minisztériummal (EM) és a közlekedésért felelős Építési és Közlekedési Minisztérium (ÉKM) illetékes szakterületeivel szorosan együttműködik.

- Intézkedések az érintett szereplőkkel folytatott konzultációkról, beleértve a különböző kormányzati szervezeti egységeket és kormányzati szinteket, valamint a civil társadalmat. Be kell mutatni az érintett szereplők nemzeti gyermekgarancia cselekvési terv kidolgozásához tett tényleges hozzájárulását, valamint a végrehajtási és ellenőrzési szakaszba történő bevonásukat.

A nemzeti cselekvési terv végrehajtásában az érintett szereplők együttműködése folyamatosan biztosított. A 2023. májusi benyújtás óta 2023. november 6-án a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság ülésén bemutattuk a nemzeti cselekvési terv megszületésének és megvalósításának körülményeit, a végrehajtás állásáról.

- A cselekvési terv lehetséges módosításai. A módosítások leírásának tömörnek kell lennie, és meg kell magyarázni az indokokat. A cselekvési terv módosítása esetén az új változatot önálló dokumentumként kell csatolni (vagy tájékoztatást kell adni a tervezett felülvizsgálati folyamatról), hogy az online is megosztható legyen.

A cselekvési tervben módosítás nem történt, annak tervezett hazai felülvizsgálatára az első kormányzati jelentés elkészültét követően, szükség szerint 2025-ben kerülhet sor.

- A cselekvési tervben szereplő, de számszerűsíthető módon nem bemutatható átfogó intézkedések végrehajtásának előrehaladása.

A nemzeti cselekvési tervet a Kormány 2023. május 22-én fogadta el², amelyet 2023. május 25-én nyújtottunk be az Európai Bizottságnak. A Korm. határozat rögzíti a tanácsi ajánlás végrehajtását célzó 13. vállalt intézkedést, az egyes intézkedésekhez rendelt felelős tárcákat, a teljesítés határidejét, illetve a forrást. A nemzeti cselekvési terv végrehajtása ennek megfelelően kezdődött meg.

A jelentésben számot adunk

- a Korm. határozatban szereplő 13 intézkedés, valamint
- a nemzeti cselekvési terv IV. fejezetében szereplő, a tanácsi ajánlás egyes pontjaihoz kapcsolódó már megtett, és a továbblépési lehetőségek érdekében tervezett intézkedések

terén elért előrehaladásról, azok jelenlegi állásáról, lehetőség szerint reagálva egyben az Európai Bizottságtól kapott, a nemzeti cselekvési terv tartalmára vonatkozó, megfigyelésekre is.

A 2023. évre szóló adatok jelenleg korlátozottan állnak rendelkezésre, ahol lehet, ezeket az adatokat feltüntetjük.

²A gyermekek jogainak garanciáit biztosító nemzeti cselekvési terv 2030 elfogadásáról szóló 1202/2023. (V. 22.) Korm. határozat

Korm. határozat 1. melléklet - 1. intézkedés: szakértői munkacsoport létrehozása a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre (RGYK) való jogosultság; a hátrányos helyzet (HH), halmozottan hátrányos helyzet (HHH) minősítése kapcsán felmerült kihívások feltárására, a hatályos szabályozás szükség szerinti felülvizsgálatára. – határidő: 2023. december 31.

A szakértői munkacsoport 2023. december 5-én tartotta meg alakuló ülését, amelynek munkájában a Belügyminisztérium (BM), a Kulturális és Innovációs Minisztérium (KIM), valamint az Energiaügyi Minisztérium (EM) érintett szakterületeinek szakértői vesznek részt.

A munkacsoport az alábbi keretek mentén határozta meg jövőbeni tevékenységének fő irányát. A cél annak áttekintése, hogy

1. a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (RGYK), a hátrányos helyzet (HH), illetve a halmozottan hátrányos helyzet (HHH) fogalmakat milyen ágazati szabályok rögzítik, illetve azok milyen jogszabályban rögzített szolgáltatásokhoz, intézkedésekhez, ellátáshoz, támogatáshoz kapcsolódnak;
2. a hatályos szabályozás szerinti elemekhez milyen költségvetési ráfordítások társulnak;
3. hogyan alakult az érintettek száma időben és térben;
4. az ellátásokhoz közvetve, vagy közvetlenül kapcsolódó jelentések, beszámolók, kutatások milyen okokat azonosítanak, amelyek hatást gyakorolnak az érintettek számának alakulására;
5. a területről (pl. szolgáltatóktól) érkezett visszajelzések alapján melyek azok a problémák, amiket az érintett létszám változása az egyes szakterületek által célzott személyi kör elérésében okoz;
6. egy-egy hazai költségvetésből finanszírozott szolgáltatás, intézkedés, program kapcsán az érintett szakterület hogyan módosította célzását, célcsoportját annak érdekében, hogy az továbbra is megtartsa eredeti fókuszát;
7. milyen egyéb finanszírozású (pl. uniós) programok azonosítják az RGYK-t, a HH-t és a HHH-t célcsoportként;

A szakértői munkacsoport tevékenysége folyamatos. A tervek szerint a szakértői munkacsoport lehetséges módosítási javaslatokat fogalmaz meg, bemutatva a módosítások hatásait; illetve munkáját egy összefoglaló jelentésben összegzi.

A nemzeti cselekvési terv 6-8. oldalán szereplő – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzetet leíró – szövegrészhez az alábbi kiegészítést tesszük:

Az RGYK jogosultság megállapítható, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a szociális vetítési alap összegének 165%-át (2024-ben 47.025 Ft), speciális esetekben (egyedülálló szülő, tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek, nagykorú gyermek nappali tagozatos tanulmányokat folytat) 180%-át (2024-ben 51.300 Ft).

Az RGYK jogosultsághoz kapcsolódó főbb támogatási elemek:

- ingyenes/kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés, valamint további feltételek fennállása esetén a szünidei gyermekétkeztetés,
- augusztusban/novemberben – a mindenkori költségvetési törvényben meghatározott mértékű – alap, illetve emelt összegű pénzübeli támogatás,

- külön jogszabályokban meghatározott egyéb kedvezmények (pl. kollégiumi díj kedvezmény, védendő fogyasztói státusz, térítésmentes bölcsődei, mini bölcsődei gondozás stb).

Az RGYK jogosultság fennállása az egyik alapvető feltétele a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet megállapításának is. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából meghatározó tényezők – az RGYK jogosultságának fennállásán túl – (szülő/családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége; szülő/gyám alacsony foglalkoztatottsága; elégtelen lakókörnyezet vagy lakáskörülmények). Hátrányos helyzetű az az RGYK gyermek, akinél e körülmények közül egy fennáll; halmozottan hátrányos az az RGYK jogosult gyermek, akinél a három körülmény közül legalább kettő fennáll. A KSH adatai szerint 2022. december 31-én az RGYK jogosult gyermekek száma 202.987 fő volt, ebből a 18. év alattiak létszáma 195 522 fő volt.

Korm. határozat 1. melléklet - 2. intézkedés: a cselekvési tervben szereplő intézkedések vizsgálatát elősegítő egységes szempontrendszer kidolgozása. – határidő: 2023. december 31. A szempontrendszerrel annak vizsgálata, hogy a cselekvési tervben szereplő beavatkozások eléri-e a szegénységben élő és az egyes alcsoportokhoz tartozó gyermekeket. – határidő: 2025. május 31.

Megkezdődött egy vizsgálat előkészítése, amelyhez az European Social Policy Analysis Network (ESPAN) keretében készült magyar országprofil³ szolgál alapul.

2. CÉLCSOPORTOK

Irányadó terjedelem: 2-4 oldal

Az ajánlás 4. cikkével összhangban a tagállamoknak biztosítaniuk kell a rászoruló gyermekek számára, akiket az ajánlás 3. cikkének a) pontja – a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett 18 év alatti személyként határoz meg – a hatékony (illetve hatékony és ingyenes) hozzáférést valamennyi kulcsfontosságú szolgáltatáshoz. Ezt figyelembe véve a jelentésnek a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek számának (AROPE) alakulására, annak összetevőire is ki kell térnie.

A jelentésben ismertetni kell, hogy az ajánlás 5. cikkében meghatározottakat (a rászoruló gyermekek egyes kategóriái által tapasztalt specifikus hátrányok) hogyan vették figyelembe.

Továbbá, az ajánlás 11. cikkének b) pontja a rászoruló gyermekek azonosítását kéri. Ezért a tagállamoknak jelentést kell tenniük arról is, hogy az Európai Gyermekgarancia végrehajtásának korai időszakában az azonosított célcsoportok közül melyeket (és milyen mértékben) sikerült elérni.

A nemzeti cselekvési terv a tanácsi ajánlás 5. cikkében foglalt személyi hatály alá tartozók közül a következő célcsoportokra fókuszál:

1. a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett (AROPE) – köztük az otthonalanná vált, illetve a súlyosan elégtelen lakáskörülmények között élő, a roma és a bizonytalan családi helyzetű – gyermekek (a továbbiakban együtt: szegénységben élő gyermekek).

³András GÁBOS – Zsófia TOMKA: Access for children in need to the key services covered by the European Child Guarantee. DG for Employment, Social Affairs & Inclusion

Emellett az AROPE gyerekeken belül alcsoportként azonosítja

2. a fogyatékossgal élő gyermekeket,
3. a mentális egészségi problémával küzdő gyermekeket,
4. az alternatív (elsősorban intézményi) gondozásban részesülő gyermekeket és
5. a harmadik országokból származó, kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeket.

ARPE gyermekek létszámának és arányának alakulása

Magyarországon a legfrissebb mutatók szerint a 18 év alatti gyermekek esetében a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség aránya (ARPE) 2022-ben – 2021-re vonatkozóan – uniós átlag (18,4%) alatti, 18,1% volt. Az egyes dimenziókat tekintve a jövedelmi szegénység aránya 10,1%, a kvázi-munkanélküli háztartásban élő gyermekek aránya 5,8%, míg a súlyos anyagi és szociális deprivációban élő gyermekek aránya 12,0% volt.⁴

A 18 év alatti rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek száma 195 522 fő. Az összesített célcsoport korösszetétele: 12,6% 0-2 éves, 17,8% 3-5 éves, 49,8% 6-13 éves, 19,8% 14-17 éves⁵.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők gyermekek közül a szülő(k), családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, alacsony foglalkoztatottsága, az elégtelen lakókörnyezet, illetve lakáskörülmények miatt a jegyző által hátrányos helyzetűnek minősítettek száma 81.241 fő, a halmozottan hátrányos helyzetűnek minősítettek száma 74.219 fő, összesen 155.460 fő. Az összesített célcsoport korösszetétele: 15,9% 0-2 éves, 22,4% 3-5 éves, 62,6% 6-13 éves, 25% 14-17 éves.⁶

E csoport jövedelmi hátrányánál fogva az intézményi és szünidei gyermekétkeztetés elsődleges célcsoportja. Az intézményi gyermekétkeztetés kedvezményeire valamennyi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek jogosult: a bölcsődében, óvodában, általános iskolában ingyenes, a középiskolában pedig 50%-os kedvezményű ellátást vehetnek igénybe. A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek valamennyien jogosultak továbbá az ingyenes szünidei gyermekétkeztetésre abban az esetben is, ha nem rendelkeznek intézményi jogviszonnyal (pl. bölcsődébe nem járó 3 éven aluliak, már nem tanköteles 16 éven felüliek).

Az alternatív (elsősorban intézményi) gondozásban részesülő gyermekek létszáma 21.175 fő, közülük 70,2% nevelőszülőnél, 28,3% gyermekotthonban, 1,5% pedig ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményben van elhelyezve.⁷

A gyermekvédelmi szakellátásra irányuló valamennyi intézkedés e célcsoport ellátását szolgálja.

3. SZOLGÁLTATÁSOK

Irányadó terjedelem: 6 -12 oldal

Ebben az alfejezetben a cselekvési tervben felsorolt valamennyi szakpolitikai intézkedés végrehajtásáról számszerűsíthető módon kell beszámolni. Különösen az elért és az adott szolgáltatásokban részesülő rászoruló gyermekek számát kell megadni. Amennyiben a vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre, a jelentésben erre röviden ki kell térni. Továbbá ismertetni kell

⁴Forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/ele/hu/ele0034.html

⁵Forrás: KSH 2022. december 31.

⁶Forrás: KSH, 2022. december 31.

⁷Forrás: KSH, 2022. december 31.

a végrehajtott intézkedések rászoruló gyermekekre gyakorolt hatását. Minden egyes intézkedés esetében egyértelművé kell tenni, hogy az ajánlásra válaszul bevezetett vagy egy már korábban hozott intézkedésről van-e szó. A jelentésben értékelnie kell a végrehajtás ütemét, és adott esetben ismertetni kell az esetleges késedelmeket is.

A gyermekgarancia hatálya alá tartozó adott szolgáltatásra jellemző, nem számszerűsíthető intézkedések terén elért előrehaladást az érintett alfejezetekben szintén röviden meg kell jeleníteni.

A cselekvési tervben felsorolt, de még nem végrehajtott intézkedések esetében magyarázatot kell adni arra vonatkozóan, hogy a végrehajtás egy későbbi időpontban kezdődik-e (ha igen, a cselekvési tervben így volt ütemezve vagy elhalasztották?) vagy az adott intézkedést törölték (ha igen, miért?).

A tervezett vagy bevezetett esetleges további intézkedéseket (amelyek nem szerepelnek a cselekvési tervben) szintén meg kell említeni ebben az alfejezetben. Ezt szükség esetén részletesebb melléklettel lehet alátámasztani.

Korm. határozat 1. melléklet – 12. intézkedés: A szegénységnek kitett családok szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek és a gyermekek oktatási esélynövelésének elősegítése érdekében tovább kell fejleszteni a felzárkózási célú közösségi szolgáltató tereket – határidő: 2027. december 31.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. a) pontjához, illetve a cselekvési terv 51-52. oldal 5-6) és 8) pontban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A felzárkózási szakterület intézkedései és beavatkozásai mindig is elsősorban a hagyományos ellátórendszerek határterületein elhelyezkedő szolgáltatási területeket célozták. E programok és szolgáltatások helyszínként jöttek létre a különböző korcsoportokat célzó közösségi terek, amelyek az MNTFS 2030 intézkedéseivel összhangban valósultak meg. A közösségi terek több néven, több funkcióval, céllal is ismertek a szakterületen és a határszaktárakban dolgozók előtt.⁸

Az EFOP Plusz keretében jelenleg is tervezés alatt álló „Települési komplex gyermekprogramok – felzárkózási közösségi terek” konstrukció lesz hivatott ellátni a beavatkozás megvalósulását.

Az elfogadott EFOP Plusz Operatív Programban megfogalmazottaknak megfelelően a konstrukció célcsoportja olyan gyermek és 24 év alatti fiatal felnőtt – köztük roma –, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül és/vagy gyermekvédelmi, gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedésben érintett, és/vagy szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett környezetben él valamint közeli hozzátartozóik, és a velük

⁸A 2014-2020-as uniós támogatási időszakban az alábbi felhívásokban jelentek meg közösségi teret létrehozó szakmai tevékenységek.

- EFOP- 1.4.2 -16 Integrált térségi gyermekprogramok
- EFOP-1.4.3-16 Jó kis hely – Biztos Kezdet Gyerekházak és kistépülési komplex gyermekprogramok támogatása
- EFOP-1.6.2-16 Szegregált élethelyzetek felszámolása komplex programokkal
- EFOP-1.5.1-17 Végtelen lehetőség - Kísérleti program a leginkább elmaradott járások területi felzárkózása érdekében
- Továbbá Jelenlétpont elnevezésű közösségi terek jöttek létre a Felzárkózó települések hosszú távú programjának keretében, melyek a Végtelen lehetőség kísérleti program mintájára szerveződnek.

foglalkozó szakemberek, továbbá az integráció erősítése érdekében nem rászorultsági alapon bevonásra kerülő gyermek, fiatal. Felzárkózási célú közösségi terek esetén továbbá szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett lakókörnyezetben élő, valamint integráció elősegítése miatt bevont nem rászoruló felnőtt, velük foglalkozó szakemberek.

A pályázati felhívás várható megjelentetése a rendelkezésre álló EFOP Plusz forrás éves fejlesztési keretében foglaltak függvényében valósul majd meg.

3.1 Koragyermekkorai nevelés és gondozás

Ebben az alfejezetben a kulcsfontosságú indikátorokról, például a gyermekgondozásban történő részvételi arányokról (a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek körében) kell beszámolni, korcsoportonkénti bontásban (3 éves korig és 3 éves kortól a tanköteles korig). Kiegészítő elemzés a különösen hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó gyermekekről külön is szerepelhet.

Az AROPE gyermekek részvételére vonatkozó finanszírozási szabályokról tájékoztatást kell nyújtani: ingyenes-e a hozzáférésük?

Röviden ismertetni kell az ajánlás 7. cikkének a), d), e), g) és i) pontjaiban szereplő releváns szempontok végrehajtásában elért eredményeket. A koragyermekkorai nevelésről és gondozásról szóló 2022. december 8-i tanácsi ajánlás (a 2030-ra vonatkozó barcelonai célkitűzések) végrehajtására vonatkozó hivatkozások szintén relevánsak e fejezetben. Különösen a hátrányos helyzetű gyermekek befogadásáról, részvételük intenzitásáról, valamint a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek és a teljes gyermekpopuláció közötti szakadék megszüntetéséről kell számot adni.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. a) pontjához, illetve a cselekvési terv 50-51. oldal 2) és 4) pontokban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A nemzeti cselekvési terv teljeskörűen (a cselekvési terv 6., 10., 17., 38., 42-43., 50-51. és 61. oldalain) tartalmazza a Bizottság észrevételeire a válaszokat.

Magyarországon a kora gyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel a 3 éves kor alatti gyermekek esetében nem kötelező, önkéntes és a szülők döntésétől függ. Amennyiben a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett (AROE) gyermekek számára a szülők igénybe veszik a bölcsődei ellátást, a hozzáférés ingyenes (ld. részletesen a cselekvési terv 42-43. oldalán).

A KSH 2021-2023. évi adatai alapján az AROPE gyermekek 2021-ben a beíratott gyermekek 2,6%-át, 2022-ben és 2023-ban 2,4%-át tették ki; azaz részvételi arányuk állandó. Szintén KSH adat szerint a bölcsődei intézményekbe beíratott valamennyi (AROE és nem AROPE együttesen) gyermek 70%-a térítésmentesen vette igénybe a bölcsődei gondozást. Ennek oka, hogy az intézmények nagy részében nem vezettek be térítési díjat, ahol pedig igen, ott a rászorulókat törvényi mentességben részesültek. A bölcsődei intézményekbe beíratott összes gyermek mintegy 60%-a ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben is részesült 2021-ben és 2022-ben is, míg 2023-ban ez az arány 65% volt.

A bölcsődei ellátást biztosító férőhelyek fejlesztése különböző pályázatokból (pl. TOP Plusz, RRF) jelenleg is folyamatban van, amely országszerte folyamatosan javuló hozzáférést eredményez.

Évek óta fokozatosan csökken – 2017-ről 2023-ra 26%-ról 16,7%-ra – azon 3 éven aluli gyermekek aránya, akiknek lakóhelyén a napközbeni ellátás nem hozzáférhető.

Mindezek alapján álláspontunk szerint a meglévő hazai intézkedések megfelelnek a tanácsi ajánlásban foglaltaknak.

Az Európai Gyermekegarancia Monitorozási Keret felülvizsgálata során is több alkalommal jeleztük a Bizottságnak, hogy az EU-SILC adatbázis nem alkalmas (torzít) a szülői döntés alapján, önkéntesen igénybe vehető kora gyermekkori nevelési és gondozási (ECEC) rendszerek monitorozására, illetve az eltérő rendszersajátosságok miatt a tagállami adatok nem összehasonlíthatóak. A bölcsődei ellátásban részt vevő gyermekek arányának növelését célzó barcelonai célkitűzések teljesülésének vizsgálatához javasolt a monitoring tevékenység keretében az adatforrás érdemi felülvizsgálata.

Korm. határozat 1. melléklet – 4. intézkedés: A hátrányos helyzetű gyermekeket nagy arányban nevelő, különösen a felzárkózó településeken működő óvodák és iskolák bevonásának előmozdítása révén növelni kell a szegénységben élő gyermekek részvételét az OkosÓvoda 2.0 Programban és a Kortárs NETMENTOR Programban.
– határidő: a mindenkori pályázati kiíráshoz igazítva

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. h) pontjához, illetve a cselekvési terv 63. oldal 53) pontban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

Az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levél szerint a Korm.határozat 1. mellékletében foglalt 4. intézkedés releváns válasz arra az ajánlásra, hogy minden szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermek számára hatékony és ingyenes hozzáférést kell biztosítani a kora gyermekkori neveléshez és gondozáshoz. Ugyanakkor a Korm.határozat 1. mellékletének 4. intézkedése, illetve a cselekvési tervben szereplő intézkedések esetében egyrészt nem erősíthető meg, hogy a teljes célcsoport részesül-e az ilyen hozzáférésekből⁹, másrészt az OkosÓvoda Program és a Kortárs NETMENTOR Program¹⁰ nem a kora gyermekkori neveléshez és gondozáshoz, hanem a

⁹A Korm.határozat 1. mellékletének 2. intézkedése épp azt kívánja vizsgálni, hogy a tanácsi ajánlás személyi hatálya alá tartozó gyermekeket valóban eléri-e a már meglévő vagy az ajánlás végrehajtását célzó kormányzati intézkedések.

¹⁰Az **OkosÓvoda Program** keretében 2018. óta magyarországi óvodák és bölcsődék számára pályázati lehetőséget kínálunk ingyenesen igénybe vehető honlapszolgáltatásra. A pályázati eljárásban kiválasztott intézmények egységes szolgáltatásként, kész arculati elemeket tartalmazó modulokból a saját igényeinek megfelelően alakíthatják ki honlapjukat. Jelenleg összesen 454 aktív OkosÓvoda honlappal rendelkezünk az országos hálózatban.

Az elmúlt évek során összesen 18 FETE településen működő intézmény nyert a pályázaton. A kedvezményezett települések jegyzékében szereplő települések közül pedig összesen 168 olyan szerepel, ahol az ott működő óvoda nyert a pályázaton, ebből 116 jelenleg is aktív.

A Digitális Jólét Program keretében 2018 óta működik a **Kortárs NETMENTOR Program - „Tudásátadás szemmagasságban”**, amely során 9. évfolyamos diákokat képzünk, akik tudatos internethasználattal kapcsolatos foglalkozásokat tartanak, mentorálják kortársaikat, és a náluk fiatalabbakat. Bővebben: <https://digitalisgyermekvedelem.hu/netmentor>

cselekvési terv 6.2. Válaszok a digitalizáció okozta kihívásokra pontjában foglaltakhoz kapcsolódik.

A Kortárs NETMENTOR Programért felelős Digitális Jólét Nkft. 2023. május 1-én megszűnt, az általa ellátott állami feladatokat jogutódként a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) vette át. A megszüntetésre és feladatátvételre a 2023. március 31-én hatályba lépett 103/2023. (III. 30.) Korm. rendelet, valamint a május 1-től hatályos 1113/2023. (III. 30.) Korm. határozat alapján került sor.

Az átszervezés és forráshiány miatt a Kortárs NETMENTOR Program 2023-ban nem tudott elindulni. Amennyiben a forrás a központi költségvetésben biztosított, úgy a következő tanévben folytatható a Program, kiterjesztve azt a Felzárkózó településeken működő intézményekben tanuló diákokra is. Ugyanezen okok miatt az OkosÓvoda 2.0 Program sem indult el 2023-ban. A forrás rendelkezésre állása esetén a honlapszolgáltatás mellett az óvodapedagógusok és szülők edukálása, valamint az óvodás korú gyermekek digitális kompetenciáinak fejlesztése is megvalósulhat.

Korm.határozat 1. melléklet – 11. intézkedés: A felzárkózó településeken (FETE) a magzat és a kisgyermek egészséges fejlődését célzó kora gyermekkori beavatkozásokat kell indítani. – határidő: 2029. június 30.

(A FETE programban megvalósuló releváns intézkedéseket ld. a beszámoló 38-39. oldalán.)

3.2 Oktatás és iskolai tevékenységek

Ebben az alfejezetben tovább részletezhető a végrehajtott intézkedések leírása, amelyek (a) garantálják, hogy az AROPE-gyermekek szabadon hozzáférjenek az oktatáshoz, és azok, amelyek (b) az iskolai tevékenységekkel kapcsolatosak.

Az oktatási részben röviden ismertetni kell az ajánlás 7. cikkének a), b), c), d), e), g), h) és i) pontjaiban szereplő szempontok megvalósításában elért eredményeket.

Az iskolai tevékenységekkel foglalkozó részben röviden ismertetni kell az ajánlás 7. cikkének j) és k) pontjaira vonatkozó szempontok végrehajtásában elért eredményeket. Ezen túlmenően tájékoztatást kell adni az iskolai tevékenységekhez ingyenesen hozzáférő AROPE-gyermekek számáról.

A 2021/22-es tanévben:

- 20 szakképző intézménynek tartott tantestületi tréningen
- 770 fő pedagógust és iskolavezetőt értünk el
- 246 Netmentor képzése és
- 143 NETMENTOR foglalkozás valósult meg, összesen 2825 felső tagozatos diák részvételével a tanév során.

Eddigi eredmények összesen a program 2018-as indulása óta:

- **83 résztvevő intézmény:** 44 középiskola, 39 általános iskola
- **1170 pedagógus**
- **493 képzett kortárs Netmentor** bevonásával
- **235 „Netmentor” foglalkozás**
- **mintegy 4000 diák elérése.**

Korm.határozat 1. melléklet – 5. intézkedés: A köznevelési stratégia 2021–2030 kiemelt céljával összhangban a végzettség nélküli iskolaelhagyás arányának részletesebb vizsgálata alapján egyes térségek, tanulói csoportok esetében a felmenő rendszerű információs és kommunikációs technológiai eszközbiztosítás eredményeként az 5–12. évfolyamos tanulók 85%-ának és minden pedagógusnak biztosítani kell a korszerű, személyes használatba is adható eszközt. Az eszközök kiosztása során a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak elsőbbséget kell élvezniük, és lehetőség szerint figyelmet kell fordítani a fogyatékossgal élő gyermekek szempontjaira. Emellett az esélyteremtés érdekében a tanulói eredményesség javítása és a kulcskompetenciák fejlesztése is szükséges. Ennek érdekében a tanulói lemorzsolódás mérséklését támogató komplex intézményfejlesztési programba 700 feladatellátási hely bevonása szükséges. – határidő: folyamatos

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. h) és g) pontjaihoz, illetve a cselekvési terv 63. oldal 53) és a 62. oldal 48) pontjaiban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A korszerű, személyes használatba is adható eszközök biztosítása érdekében 2021-ben megjelent a kapcsolódó beszerzéseket lehetővé tevő felhívás, az egyes évfolyamok számára 5 év alatt, felmenő rendszerben.

Az első ütemben a 2021/2022-es tanévben 120 000 db digitális notebook beszerzése és köznevelési intézményeknek való átadása valósult meg. Teljesült az a cél is, hogy az eszközt igénylő hátrányos helyzetű tanulók legalább 90 %-a megkapja a notebook-ot, mivel 100%-uk megkapta. Az is teljesült, hogy az átlagon felüli hátrányos helyzetű tanulói aránnyal bíró iskolákban tanító tanárok legalább 90%-a megkapja a notebook-ot.

2023-ban további 140 000 db notebook került a tanulók birtokába, illetve informatika tantermekbe.

A kedvezményezett Klebelsberg Központ a digitális notebookok tanulóknak történő kiosztására vonatkozó, rászorultsági elvet érvényesítő stratégiát dolgozott ki, és azt 2022 decemberében közzé tette. A stratégia meghatározza, hogy a hátrányos helyzetű és digitális notebookkal nem rendelkező tanulóknak a legnagyobb prioritást kell élvezniük az ilyen eszközzel való ellátásban.

48) intézkedés kiegészítése:

Új külsővel, funkciókkal jelentősen megújult a Nemzeti Köznevelési Portál, amelyen új okostankönyvek váltak elérhetővé. A felületen jelenleg 202 okostankönyvhöz, továbbá 19 okosgyűjteményhez férhetnek hozzá – továbbra is térítésmentesen – a tanulók és a pedagógusok. A portál kínálata számos interaktív feladattal, animációval és kisfilmekkel is bővült.

A szakképzésben a digitális tananyagfejlesztést célzó projekt keretében 2023. augusztus 31-re elkészült és a szakképzésben tanulók és oktatók számára elérhető 279 db digitális tananyag: 22 matematikához, 30 történelemhez, 1 pénzügyi és gazdasági kultúra témakörhöz és 226 szakképzéshez köthető digitális tananyag, amelyből 127 digitális tananyag akkreditálása történt meg. Az akkreditált tananyagok felkerültek a Szakképzési

tankönyvjegyzékbe¹¹. A digitális tananyagok mindegyikét ingyenesen elérí a KRÉTA rendszer Digitális Kollaborációs Terében a szakképző intézmények bármelyikébe beiratkozott valamennyi tanuló, illetve a szakképző intézményekben, illetve a duális képzési részt vevő vállalkozás oktatója. További szakképzésfejlesztési projektek keretében még 421 digitális tananyag készült.

A tanulói lemorzsolódás mérséklését támogató komplex intézményfejlesztési program folytatása új köznevelési intézmények bevonásával még nem tudott szervezeten beindulni, mert a horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan. A már korábban támogatott intézmények segítése hazai forrásból tovább folytatódik.

Korm.határozat 1. melléklet – 6. intézkedés: Fejlesztéseket kell indítani 35 feladatellátási helyen a korszerű képzési körülmények megteremtése érdekében, amely révén biztosítható a szegénységnek kitett hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtése és magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférése. – határidő: 2026. december 31.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. e) pontjához, illetve a cselekvési terv 60. oldal 38-40) pontokban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

Az RRF-ből finanszírozott projekt tervezése folyamatban van. A köznevelési intézmények általános iskolai feladatellátási helyeinek felmérése megtörtént, ez alapján a tervezett 35-ből kiválasztották az első 5 átszervezésre szoruló intézményt és a magasabb színvonalú befogadó iskolát. A kis létszámú felső tagozatos évfolyamokban átszervezés révén biztosítható a szegénységnek kitett hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtése és magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférése. A pilotnak tekinthető 5 intézmény átszervezése a 2023/2024. tanévre megtörtént. A felhívás megjelenését követően tudnak teljesülni a további intézkedések.

Korm.határozat 1. melléklet – 7. intézkedés: Legalább 45 000 sajátos nevelési igényű vagy a pedagógiai szakszolgálati ellátásban részesülő gyermek, tanuló bevonásával fejleszteni kell a pedagógiai szakszolgálati ellátásban részesülő, illetve az inkluzív nevelési-oktatási formában ellátott sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését szolgáló módszereket. A gyógypedagógiai intézmények támogató szerepének, valamint a pedagógiai szakszolgálati intézmények szakmai munkájának erősítése és a minőségi pedagógiai szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében támogatni kell a szakmai munka minőségbiztosítását és hozzáférhetővé tételét. – határidő: 2026. I. negyedév, az intézmények fejlesztése esetében 2026 vége

¹¹Az elkészült tananyagok listája innen tölthető le:

https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/digitalis_tananyagok_ginop_624pdf-1701085378227.pdf?_gl=1*1o8z5ta*_ga*MTQ0NDY1NTYyOC4xNjg2ODIyNzA3*_ga_Khttps://api.ikk.hu/storage/uploads/files/digitalis_tananyagok_ginop_624pdf-1701085378227.pdf?_gl=1*1o8z5ta*_ga*MTQ0NDY1NTYyOC4xNjg2ODIyNzA3*_ga_K4RNLHW8G3*MTcwMTE3ODEwOS4xMzYuMS4xNzAxMTc5NTgyLjYwLjAuMA..4RNLHW8G3*MTcwMTE3ODEwOS4xMzYuMS4xNzAxMTc5NTgyLjYwLjAuMA

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. d) és k) pontjaihoz, illetve a cselekvési terv 58-59. oldal 30) és 33-34), valamint 67. oldal 71) pontban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

Az iskolák egyéni fejlesztési tervei alapján elkészült és közzétételre került a felszerelésekre, szolgáltatásokra és sajátos nevelési igényű gyermekeket oktató tanárookra vonatkozó igényfelmérés. Az RRF-ből finanszírozott Felhívás tervezése megtörtént. A további intézkedések a felhívás megjelenését követően tudnak teljesülni.

Korm.határozat 1. melléklet – 8. intézkedés: A pedagógus-továbbképzés megújítása során előnyben kell részesíteni azon pedagógusok Mentálhigiénés Alapképzésben (MAP) való részvételét, akik az iskolai erőszakkal érintett köznevelési intézményekben dolgoznak, illetve a cselekvési terv célcsoportjával foglalkoznak. A MAP révén erősíteni kell a pedagógusok mentálhigiénés szemléletmódját, bővíteni kell módszertani ismereteiket, problémamegoldó és stresszkezelő technikáikat. – **határidő: folyamatos**

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

Korm.határozat 1. melléklet – 9. intézkedés: A pedagógus-továbbképzés megújítása során előnyben kell részesíteni azokat az iskolai erőszakkal érintett köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusokat, akik a gyermekek jogainak garanciáit biztosító program célcsoportjával foglalkoznak. Az érintett köznevelési intézményekben támogatni kell az osztálytermi foglalkozásokra épülő ENABLE szakmai program elterjesztését. – **határidő: folyamatos**

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. a) és c) pontjaihoz, illetve a cselekvési terv 51-52. oldal 7), illetve 56. oldal 26) pontokban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

7) intézkedés: A tanórán kívüli nem formális és informális tanulási programok támogatják a nevelési-oktatási intézmények céljait. Az intézkedés keretében megvalósuló tevékenységek az iskolák pedagógiai tevékenységének részeként kerülnek megszervezésre, az adott tantervi célok elérése érdekében, az élményszerű, interaktív tanulás céljából. A tevékenységeket az iskolák szervezik és valósítják meg.

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

9) intézkedés: A 2023. októberi statisztikai adatok alapján az Arany János Tehetséggondozó Programban 2044 tanuló vesz részt, az Arany János Kollégiumi Programban a tanulólétszám 541 fő.

A Kormány a Külföldi Nyelvtanulási Program elhalasztásáról döntött 2020-ban és 2021-ben a koronavírus-járvány miatt, és a Külföldi Nyelvtanulási Program megvalósításáról szóló 1880/2020. (XII. 4.) Korm. határozattal összhangban legkorábban 2022-ben indulhatott volna el. A Program a COVID-19 világjárvány okozta bizonytalanság, továbbá

a kiszámíthatatlan világgazdasági és biztonságpolitikai környezet miatt, biztonsági megfontolásból elhalasztották, és 2023-ban sem indult el.

A Roma Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjpályázat keretében az aktuális pályázók mindig 2 tanévre nyerik el a támogatást, azaz 2023-ban a 2023/2024 és a 2024/2025-ös tanévekre vonatkozóan. A pályázat keretében 6 középfokú oktatási intézményből összesen 18 tanuló nyert el ösztöndíjat 10.800.000 Ft összegben.

Magyarországon az állam mindenki számára államilag támogatott módon biztosítja két szakma és egy szakképesítés megszerzését. Az első kettő szakma megszerzése - ideértve az ahhoz kapcsolódó előkészítő évfolyamban, illetve a műhelyiskolában való részvételt is - az első szakmai vizsga befejezéséig, a második szakma esetén legfeljebb három tanéven keresztül ingyenes, valamint a szakképző intézményben szervezett szakmai képzéshez kapcsolódó első szakképesítés megszerzése az első képesítő vizsga befejezéséig ingyenes.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. b) ponthoz, illetve a cselekvési terv 52-53. oldal 10-13), illetve 54-55. oldal 20) pontokban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

10) intézkedés: A köznevelésben a lemorzsolódás megelőzését szolgáló **korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer**¹² működtetése folyamatos. A korai jelzőrendszer azonosítja és személyre szabott támogatást nyújt a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók és a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók magas arányával bíró iskolák számára. A rendszer az eredményesség javítása érdekében átfogó fejlesztési terv készítésére és a tanulói szükségletekre alapozott pedagógiai módszerek alkalmazására ösztönzi az iskolákat, az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató iskolai környezet erősítésének céljából. Az eddigi adatok, tapasztalatok alapján a jelzőrendszer intézményi bevezetésével a korábbinál nagyobb figyelmet kap a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók támogatása, az intézmények maguk is keresik az iskolákat eredményesebbé tevő támogatási formákat. A rendszer működésének adatai alapján a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya 2022-ben 4,82%, 2023-ban 4,05% volt¹³.

11) intézkedés: A 2022/2023. tanévben 29 feladatellátási helyen érte el vagy haladta meg a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya a magas szintet, 45%-ot. A jelzőrendszert működtető Oktatási Hivatal javaslatokat tett a fenntartói beavatkozásokat igénylő területekre. A lemorzsolódás veszélyének kitétt tanulók magas arányával bíró intézmények fenntartói külön tájékoztatást kaptak arról, hogy esetükben szükséges további intézkedések megtétele, megerősítése. A javasolt, felajánlott beavatkozások között szerepelt pl., hogy az intézményvezetők intenzívebben vegyék igénybe a szaktanácsadói rendszer kínálta lehetőségeket, amelyek révén célzott, preventív, valamint konkrét problémákra szabott beavatkozások megvalósítására nyílhat lehetőségük akár a tantárgygondozás, akár az intézményfejlesztés, mérés-értékelés, a kiemelt figyelmet igénylő tanulók nevelése, oktatása, a konfliktuskezelés, stb. területeken, vegyenek részt továbbképzéseken.

12) intézkedés: Az EFOP 3.1.5-16-2016-00001 azonosítószámú „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” kiemelt projekt keretében végzett iskolai lemorzsolódás megelőzését támogató pedagógiai rendszer eredményeinek

¹²229/2012. (VIII. 28.) Korm. rend

¹³Forrás: Oktatási Hivatal, 2023.

fenntartása érdekében a projektben részt vett intézmények szakmai támogatást kaptak 2023-ban is. A szakmai támogatás célja volt, hogy az iskolák 2023. szeptember-2024. augusztus időszakra megtervezzék eddigi fejlesztési eredményeik fenntartását, az innovatív folyamatok, struktúrák továbbvitelét, -fejlesztését, beépítését a mindennapi gyakorlataikba a korai iskolaelhagyás, iskolai lemorzsolódás megelőzése érdekében.

13) intézkedés: A fejlesztés eredményeként elkészült a „Komplex Alaprogram” nevelési-oktatási program, amit a pedagógusok 120 órás továbbképzés keretében sajátíthatnak el. A módszertant több mint 700 iskolában vezették be, ami több mint 10.000 pedagógust és 130.000 tanulót érint. A visszajelzések szerint a pedagógusoknak jelentős segítséget nyújt az új pedagógiai módszer a különböző képességű tanulók együttfoglalkoztatásában, valamint a tanulási, magatartási problémák kezelésében.

20) intézkedés kiegészítése: A hátrányos helyzetű, tehetséges tanulók képzésben tartása érdekében rászorultsági helyzet és jó tanulmányi eredmény alapján adható támogatásként az Apáczai Ösztöndíjprogramban (GINOP-6.2.9-VEKOP-20) anyagi támogatás mellett mentor segíti a tanulót a jobb eredmények elérése érdekében. A 2022/2023. tanévben a szakképzésben nappali rendszerben 9-11. évfolyamon tanuló, összesen 4.428 diák részesült a pályázat útján elnyerhető ösztöndíjban és mentori támogatásban.

A módszertani fejlesztések és együttműködések tevékenység a GINOP-6.2.2 projekt fő céljainak megfelelően a szakképzés minőségének javítása, korszerűsítése érdekében komplex, egymásra épülő és egymást erősítő tevékenységeket valósít meg. A tevékenység a tanulói alapkészségek fejlesztéséhez kapcsolódó módszertanokat alakít ki. Az alapkészség-fejlesztés pedagógiai-szakmai tartalmának és módszertanának megalapozását célzó kutatások tapasztalatai alapján szakmai-módszertani újítások kidolgozására került sor. Nyolc képzési program engedélyeztetése valósul meg.

Kapcsolódó elemként kialakításra kerülnek az alapkészségek fejlesztését célzó szakmai környezetbe, szaktárgyakba ágyazott taneszközök, oktatási és mérési-értékelési segédanyagok, amelyek hagyományos, digitális, tanulóközpontú, a kooperatív és komplex programokon és egyéb, hasonlóan eredményes oktatási módszerek tapasztalatain alapulnak.

A projekt további feladata a már korábban bevezetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer kiegészítése a szakképzés igényeinek megfelelő specifikus elemekkel, ami a KRÉTA rendszeren belül fejlesztett ESL modullal történt meg.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. c) pontjához, illetve a cselekvési terv 58. oldal 31) pontban foglaltakhoz:

31) intézkedés: A cselekvési tervben szerepeltetett projektek összevonásra kerültek, így az utolsó két mondat változott: „... A rendszer továbbfejlesztése érdekében tervezett projekt: „A sajátos nevelési igényű, a tartós gyógykezelés alatt álló és a pedagógiai szakszolgálati ellátást igénylő gyermekeket, tanulókat ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatása” elnevezésű projekt az alábbi célcsoportot érinti: a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelését-oktatását végző intézmények, a pedagógiai szakszolgálatok és az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózatok, a pedagógiai szakszolgálati intézmények és a fejlesztő nevelés-oktatást végző intézmények szakmai fejlesztését szolgálja.”

Továbbá TOP Plusz támogatásával ugyanezen intézmények infrastrukturális fejlesztése már elérhetővé vált.

A szakképzési törvény alapján a sajátos nevelési igényű vagy fogyatékossgal élő személy és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló a szakmai vizsgán és az ehhez való felkészüléshez fejlesztőpedagógiai ellátásban és meghatározott kedvezményben részesül. A szakképző intézmény köteles a tehetség kibontakoztatására, a hátrányos helyzetű tanulók, illetve képzésben részt vevő személyek felzárkóztatására, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók számára differenciált fejlesztést megszervezni.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. d) pontjához:

A szakképző intézményekben az oktató és az iskola-egészségügyi szolgálatot ellátó szakembereken kívül kötelezően foglalkoztatottként rendelkezésre áll iskolapszichológus. A törvényben meghatározott feladatoknak megfelelően az iskolapszichológus elsődleges célja a tanuló személyiségfejlesztése, lelki egészségvédelme, illetve a szakmai oktatás hatékonyságának segítése. Az iskolapszichológus közvetlen segítséget nyújt az oktatóknak a szakmai oktatáshoz. A szakképzési centrumban fejlesztő pedagógiai ellátás, az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozás, az iskolapszichológusi feladat, illetve a könyvtárostani tevékenység elérhető.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. e) pontjához, illetve a cselekvési terv 60-61. oldal 38-42) pontokban foglaltakhoz:

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulói csoportok iskolai sikerességének elősegítése, a lemorzsolódás megelőzése érdekében **esélyteremtő alapprogramok, irányelvek¹⁴ közzétételére** került sor 2023-ban. A programok olyan intézményfejlesztési eszközrendszer alkotnak, amelyek a tanulói előrehaladást támogató korszerű módszerekkel, a társadalmi-gazdasági helyzetből eredő hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységekkel, a tanulói közösségfejlesztés eszközeivel, a család és az óvoda, iskola közti kapcsolat erősítésével támogatják a nevelési, oktatási intézményeket és fenntartóikat.

A **pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény** 2023 szeptemberétől – a 2023. július 15-én kihirdetett Púévt. 157. § (13) és (14) bekezdései alapján – július 1-re visszamenőleges hatállyal - bevezette az **esélyteremtési illetményrész**t. E béröszönző célja a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági helyzetből fakadó hátrányok miatt többletsegítségre szoruló gyermekek, tanulók hátránykompenzációját szolgáló, esélyteremtő nevelési-oktatási többleteljesítmény elismerése a pedagógusok, nevelő-oktató munkát segítők körében. Az ilyen pedagógiai tevékenységet végző és/vagy kedvezményezett, felzárkózó településeken dolgozókat a korábbinál magasabb mértékű, az alapbér pótlék nélküli összegének 20%-ával emelt összegű illetmény illeti meg.

38) intézkedés: A szegregációs kockázatok csökkentése érdekében 2024. január 1-én lépett hatályba a **köznevelésben alkalmazandó diszkriminációellenes intézkedésekről szóló 2023. évi XCII. törvény**, amely meghatározza a hátrányos helyzetű tanulók ellátásában való arányosabb részvétel elérését a többintézményes településeken a hátrányos helyzetű gyermekeket kirívóan alacsony arányban felvevő általános iskolák után

¹⁴https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/Eselyteremto_programok_PDF.pdf

járó állami támogatás csökkentése révén. A törvény szerint a többintézményes településeken azon általános iskolák után járó sztenderd állami támogatás 10%-kal csökken, amelyekben a hátrányos helyzetű tanulók aránya több mint 20 százalékponttal alacsonyabb a 2024/2025-es és a 2025/2026-ös tanév elején, illetve 15 százalékponttal alacsonyabb a 2026/2027-os tanév elején meghatározott településre jellemző aránynál.

A **nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény** (Nkt.) 2024. január 1-jén hatályba lépett **módosítása** a hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók kiegyenlített arányának biztosításával összefüggő fenntartói feladatok pontosítását célozza. Lényege, hogy ha a fenntartók a feladatellátási hely tekintetében átszervezést hajtanak végre, különös figyelmet fordítsanak a hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók arányának egyenletes eloszlására.

Az Nkt. 84. § (2a)-(2b) bekezdései értelmében az intézményi átszervezést célzó fenntartói döntést megelőzően a fenntartó vizsgálja, hogy a módosítás végrehajtása esetén kialakítható-e a hátrányos helyzetű tanulók kiegyenlített, az azonos évfolyamok párhuzamos osztályai közti 25%-os különbséget meg nem haladó aránya az átszervezéssel érintett nevelési-oktatási intézményben, valamint biztosítható-e a sajátos nevelési igényű tanulók ellátásának folyamatossága. Amennyiben a fenntartó intézményi átszervezésről dönt, az általános iskolai beiratkozás során évente nyomon követi, hogy biztosított-e a hátrányos helyzetű tanulók egyenletes aránya, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók ellátásának folyamatossága az átszervezéssel érintett nevelési-oktatási intézményben és a feltételek kedvező alakulásának fenntartása érdekében meghatározza a szükséges intézkedéseket.

40) és 42) intézkedés: A szegregációs kockázatok csökkentése érdekében a megvalósított intézményátszervezéseket követő tankerületi monitorozási tevékenységet határoz meg a törvény, valamint megerősíti az iskolák minden egyes szerkezeti átalakítását megelőző, a szegregációs kockázatokra is kiterő hatásvizsgálatot. A jogszabály minden iskolára alkalmazandó, fenntartótól függetlenül.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. h) pontjához, illetve a cselekvési terv 62. oldal 49), illetve 63. oldal 50) és 52) pontokban foglaltakhoz:

50) intézkedés: A Diákháló működtetésével a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség lényegében minden tankerületi központ fenntartásában lévő köznevelési intézményben biztosít szélessávú internetet (500 fő tanulólétszám alatt 100 Mbps, 500 fő fölött 1 Gbps sebességgel), és WiFi-t. A hálózati forgalom egy központi szűrőn halad keresztül, ezzel biztosítva azt, hogy az oktatásban az oktatás céljainak megfelelő weboldalakat látogathatnak, internetes szolgáltatásokat használnak. A KIFÜ minden tanulóknak hozzáférést biztosít az Eduroam hálózathoz.

A szakképzésben az oktatók digitális készségeinek fejlesztése lényeges, ezért az Oktatói Továbbképzési Rendszer kötelező továbbképzést célzó konkrét programjai között az egyik fő tematikai csoport a Digitális kompetenciafejlesztő továbbképzések¹⁵.

¹⁵<https://ikk.hu/otr> - Az oktatók számára a jelentéstétel pillanatában a következő 9 képzés érhető el: tanári mesterség IKT alapjai; első lépések a digitális pedagógia világában; interaktív táblák, WordWall3 feladatszerkesztő taneszköz; MI alapjai, MI szerepe; excel haladó; IKT eszközök az ágazati alapozó és a szakirányú oktatásban; digitális eszközök a vendéglátásban és turizmusban; gépírás. A továbbképzési tartalmak a felületen folyamatosan bővülnek.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. i) pontjához, illetve a cselekvési terv 64. oldal 57) pontban foglaltakhoz:

Magyarországon a diákigazolvánnyal rendelkező tanulók az országban kedvezményesen utazhatnak. A jelenleg érvényben lévő ország- és vármegyebérletek ára diákok számára 1.890 Ft, illetve 945 Ft. Az új bérletek a korábbiaknál is egyszerűbb megoldást kínálnak, hiszen a napi ingázáshoz és a hétvégi kirándulásokhoz mostantól elegendő egyetlen közös (busz+vonat) bérletet váltani. Az új vármegyebérlettel a vármegye határain belül, az országbérlettel pedig az egész országban utazhatnak a helyközi buszokon és a vonatokon egyaránt.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. j) pontjához, illetve a cselekvési terv 65-66. oldal 67-69) pontban foglaltakhoz:

69) intézkedés: A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

A szakképző intézményben a tanulók a kötelező foglalkozások mellett szabadon választható és egyéb foglalkozáson is részt vehetnek: diákköröket hozhatnak létre, amelyek létrejöttét és működését az oktatói testület segíti, illetve saját érdekeik képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. A diákönkormányzat munkáját az e feladatra kijelölt oktató segíti. Lehetőség van továbbá a szakképző intézményi sportkörben való részvételre is.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. k) pontjához:

A szakképző intézmények közreműködnek a tanulók veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében, együttműködve a család- és gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal (pl. a Pedagógiai Szakszolgálattal). Kiemelt figyelmet fordítanak a magatartási függőség és a szenvedélybetegség kialakulásához vezető szerek fogyasztásának, valamint a szakképző intézményekben megjelenő bántalmazás és agresszió megelőzésére, továbbá a gyógyult szenvedélybeteg és bántalmazott tanulók beilleszkedésének elősegítésére. Ennek során indokolt esetben együttműködnek az iskola-egészségügyi szolgálattal.

A **15-24 éves roma diákok felsőfokú képzésben való részvételi arányának** emelése a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 számszerűsített céljai között is szerepel:

	Kiinduló érték 2019-ben	2026	2030
Felsőfokú képzésben részt vevő 15-24 éves roma diákok aránya	2,2%	3%	4%

A felsőfokú oktatásban részt vevő 15–24 évesek aránya évek szerint változásai¹⁶

Csoport/év	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
roma népesség*	0,7	0,4	1,7	0,9	0,8	1,3	2,2	1,3	1,0	0,9
nem roma népesség	22,7	20,9	21,8	20,4	19,3	20,3	21,4	19,8	20,0	20,9

Forrás: KSH munkaerő-felmérése (Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 indikátor rendszere).

Hátránykompenzáció a felsőoktatásban – a felsőoktatási ágazatban több éve kiépült rendszere van a hátrányos helyzet kezelésének, az ebből fakadó hátrányok csökkentésének: Mentorprogram (felsőbb éves hallgató mentorálja a felvett hallgatókat a segítség nélküli egyetemi életre), Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj (kizárólag rászorultsági alapon adható szociális juttatás), rendszeres szociális ösztöndíj, mentesülés kollégiumi díj fizetése alól, Út a diplomához ösztöndíj (az általános iskola utolsó évfolyamától a diplomaszerezésig biztosít ösztöndíjat, amelynek összege „A” komponens esetén félévenként 225.000 Ft, vagy „B” komponens esetén a hallgató önköltségének maximum 95%-a, legfeljebb félévenként 400.000 Ft; csak egyik vagy másik vehető igénybe).

A **felsőoktatási felvételi eljárásról** szóló 423/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet alapján minden hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű jelentkező egységesen 40 többletpontban részesülhetett megfelelő igazolás benyújtása után. A 2023-tól módosított irányadó szabályok szerint ugyanezért a jogcímért a felsőoktatási intézmény intézményi pontot biztosíthat a jelentkezők számára, a korábbinál akár magasabb pontszámban, és a korábbinál akár szélesebb érintett kör részére. A felsőoktatási felvételi eljárás változása miatt a tanulmányok megkezdéséhez már nem szükséges emelt szintű érettségi letétele, a felsőoktatási intézmény alacsonyabb minimumpontszámot állapíthat meg. Mindez 2023-ban a felsőoktatásba felvételizők számának 28%-os növekedéséhez vezetett, illetve ehhez kapcsolódóan a felvett elsőéves hátrányos helyzetű hallgatók száma is javult, az alábbiak szerint:

Támogatási kategóriák	2020/21 ősz	2021/22 ősz	2022/23 ősz	2023/24 ősz
előnyben részesítendő	1634	1789	1541	2005
fogyatékossgal élő	831	820	864	1140
halmozottan hátrányos helyzetű	40	57	24	132
hátrányos helyzetű	117	103	61	123
Végösszeg	2622	2769	2490	3400

A Kormány által elfogadott **„Fokozatváltás a felsőoktatásban” középtávú szakpolitikai stratégia 2016** (felsőoktatási stratégia) célja a teljesítményelvű felsőoktatás kialakítása és fejlesztése, a hallgatókkal szemben támasztott bemeneti és kimeneti minőségi követelmények növelése, a lemorzsolódás csökkentése, a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő kompetenciákkal és készségekkel rendelkező szakemberek képzése, a pedagógusképzés megújításának folytatása. A valamennyi intézményt, oktatót és hallgatót megcélzó intézkedések mellett speciális intézkedések bevezetésére is sor kerül az esélyteremtő támogatást igénylő hallgatók érdekében.

¹⁶A roma népesség felsőoktatásban való részvételére vonatkozó arányszámok az alacsony elemszám miatt körültekintéssel kezelendők.

A felsőoktatási stratégia egyik célkitűzése az esélyteremtést, társadalmi felemelkedést, széleskörű hozzáférést biztosító oktatási rendszer kialakítása, amely a 290/2014. Korm. rendeletben meghatározott kedvezményezett, fejlesztendő, komplex programmal fejlesztendő járásokban lakóhellyel rendelkezőkre; a roma közösségbe tartozókra; a fogyatékkal élőkre; a nőkre (lány diákokra, női hallgatókra); az Országos Kompetenciamérés Családi Háttér Indexe alapján átlag alatti helyzetben lévőkre koncentrál. A célkitűzés az elemzett területi hátrányok, családi háttér terén tapasztalt lemaradások csökkentését illetve különösen a romák és a fogyatékkal élők, külön stratégiákban (Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. (2011-2020) illetve Országos Fogyatékosügyi Program (2015-2025) is célul kitűzött felzárkózását segíti elő.

Az Európai Bizottság a felsőoktatási stratégiára reflektálva a hátrányos helyzetű hallgatók felsőoktatási részvételének támogatását illetően egy indikátor és egy célérték bevezetésére tett javaslatot. A tervdokumentum ennek megfelelően módosult, kiegészült a társadalmilag és gazdaságilag hátrányos helyzetű hallgatókra vonatkozó teljesítménymutatókkal, valamint azok 2021-es tény- és 2030-as célértékeivel. A célcsoportba tartoznak a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók, a beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségekkel küzdő (BTMN) tanulók, a hátrányos helyzetű (HH) vagy halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók.

A felsőoktatási stratégia 2021-2024. évekre szóló cselekvési tervének 1.2 “az esélyteremtést, társadalmi felemelkedést, széleskörű hozzáférést biztosító felsőoktatási rendszer erősítése” célkitűzése alatt szereplő intézkedései biztosítják a stratégiai célok megvalósításának időarányos lépéseit.

A magyar állam 6 évre szóló közfeladat-finanszírozási szerződést köt a közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok által fenntartó, ún. **modellváltó** és az **egyházi fenntartású felsőoktatási intézményekkel**. A szerződés teljesítménymutatókat tartalmaz, amelyek között az esélyegyenlőség előmozdítása meghatározó szerepet játszik. E célokat az infrastruktúra-fejlesztés során is figyelembe kell venni. A modellváltó felsőoktatási intézmények 2022-től évente 2 milliárd forintot fordíthatnak társadalmi felzárkóztatásra.

Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz+) - tervezett forrás: 40,345 mrd Ft

A felsőoktatási intézkedések támogatják a minőségi és eredményes felsőfokú oktatás és képzés egyenlő esélyű elvégzését, különösen a valamilyen szempontból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára, intézményi és ágazati eszközökkel egyaránt. A felsőoktatási intézményeknek aktív támogatást kell nyújtaniuk hallgatóik számára a képzés sikeres elvégzéséhez. Ennek érdekében képzésspecifikus és tanulást támogató felmérések, és támogató szolgáltatások alkalmazásával a felsőoktatási intézmény hallgatói és oktatói, egyéb oktatást segítő személyzete mentori tevékenységével elsősorban tanulási fókuszú, tanulási környezetet támogató, speciális képzési tartalmat fejlesztő, korai lemorzsolódást megelőző, megakadályozó szolgáltatások és programok valósulnak meg hangsúlyozottan a felsőoktatási stratégiában szereplő kiemelt képzési területeken (orvos- és egészségtudományi, MTMI, agrár- és pedagógus képzésben). Szükség esetén a képzési területek köre bővíthető a lemorzsolódási programban.

Az intézkedés célcsoportjai:

- szociális és/vagy gazdasági hátránnyal küzdő hallgatók, továbbá:

- mobilitási program: felsőoktatási intézmények munkatársai
 - lemorzsolódás csökkentését célzó program: orvos- és egészségügyi, MTMI, agrár- és pedagógusképzés, szükség esetén további szakok hallgatói.
- (Az esélyegyenlőségi csoportba beleértendő az Ukrajnából menekült, felsőoktatásban (potenciálisan) résztvevő személyek is.)

Két **RRF projekt** is támogatja a felsőoktatási képzés tartalmi megújítását (RRF-2.1.3-22), illetve a mikrotanúsítványok tesztelését (RRF-2.1.3.B-24). Ez utóbbi esetében a felhívás tervezése folyamatban van.

E projekteket egészíti ki a már futó RRF-2.1.2-22 Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése felhívás. A projekt kedvezményezettje köteles a projekt végrehajtása során a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt a 2010/48/EK tanácsi határozattal összhangban alkalmazni. A projekt végrehajtása során a fogyatékos személyeket megillető alapvető emberi jogokat – többek között akadálymentesítéssel és az ehhez kapcsolódó szabványok alkalmazásával – biztosítani kell.

Az RRF-2.1.2-21 Gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztése felhívás esetében a felhívásban előírt általános elvárás a projektek kapcsán, hogy támogassa a nők és hátrányos helyzetű csoportok, fogyatékossgal élő munkaadópiaci részvételének elősegítését. (Megítelt támogatás: 78,6 Mrd Ft)

Esélyegyenlőségi csoportok támogatása a felsőoktatásban

Jogszabály/Program/Juttatás	Célcsoport	Megjegyzés
2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról	<ul style="list-style-type: none"> • hátrányos helyzetű hallgatók • halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók 	<p>Az a beiratkozás (jelentkezés) során huszonötödik életévét be nem töltött személy, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározottak szerint hátrányos helyzetűnek minősül.</p> <p>Az a beiratkozás (jelentkezés) során huszonötödik életévét be nem töltött személy, aki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben meghatározottak szerint halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül.</p>
<p>Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj (51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről)</p>	szociálisan hátrányos helyzetű hallgatók	Bursa Hungarica Ösztöndíjban részesülhetnek azok a hallgatók, akiket az állandó lakóhelyük szerinti települési önkormányzat az Ösztöndíjrendszer keretében támogatásban részesített, továbbá teljes idejű alapképzésben, mesterképzésben, osztatlan képzésben vagy felsőfokú, illetve felsőoktatási szakképzésben folytatják tanulmányaikat.

<p>rendszeres szociális ösztöndíj (51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • fogyatékossgal élő vagy egészségi állapota miatt rászorult • halmozottan hátrányos helyzetű • családfenntartó • nagycsaládos • árva • hátrányos helyzetű • gyámsága nagykorúsága miatt szűnt meg • félárva 	<p>A szociális hátránnyal rendelkező hallgatók havi rendszerességű anyagi segítése.</p> <p>Az ösztöndíj összege: rászorultság alapján meghatározott; min. 16 660,- Ft/hó (pl.: aki hátrányos helyzetű, félárva); min. 33 320,- Ft/hó (pl.: halmozottan hátrányos helyzetű, nagycsaládos, árva).</p>
<p>rendkívüli szociális ösztöndíj (51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről)</p>	<p>azon hallgató, akinek szociális helyzete váratlanul romlik</p>	<p>A hallgató szociális helyzetének váratlan romlása esetén folyósítható egyszeri juttatás. Az ösztöndíj havi összegét a felsőoktatási intézmény szabályzata határozza meg</p>
<p>alaptámogatás (51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről)</p>	<p>szociális hátránnyal rendelkező hallgatók</p>	<p>A felsőoktatásba belépő, szociális hátránnyal rendelkező hallgatók tanulmányaik megkezdésének anyagi segítése.</p> <p>Az ösztöndíj összege: felsőoktatási szakképzésben, alapképzésben, osztatlan képzésben: 83 300,- Ft mesterképzésben: 124 950,- Ft</p>
<p>mentorprogram (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról; 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról)</p>	<p>hátrányos helyzetű hallgatók</p>	<p>A felsőoktatásba belépő hátrányos helyzetű hallgató felkészítéséhez, felkészüléséhez a képzés során a felsőoktatási intézmény hallgatója, oktatója nyújt segítséget.</p>
<p>szakkollégium/roma szakkollégium (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról; 24/2013. (II. 5.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatási kiválóságról; 1882/2017. (XI. 30.) Korm. határozata Roma Szakkollégiumi Tanács létrehozásáról és működéséről)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tantervi követelményeket meghaladó teljesítmény nyújtására képes, kiemelkedő képességű és hozzáállású, valamint • a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók 	<p>A szakkollégiumi rendszeren belül kiemelten a roma fiatalok tehetségének támogatását szolgálja a roma szakkollégiummá minősített szakkollégium.</p>
<p>Út a diplomához ösztöndíj- és önköltség-támogatási program (152/2005. (VIII. 2.) Korm. rendelet az Útravaló Ösztöndíjprogramról, Út a diplomához Pályázati kiírás 2019.; 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • hátrányos helyzetű hallgatók • halmozottan hátrányos helyzetű hallgatók • utógondozásban, utógondozói ellátásban részesülő hallgatók • roma hallgatók <p>(alapképzés, mesterképzés, osztatlan képzés, felsőoktatási szakképzés)</p>	<p>Az esélyteremtő ösztöndíj- és önköltség-támogatási program célja a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, ezen belül is kiemelten a roma hallgatók felsőoktatási esélyegyenlőségének, tanulmányi sikereinek javítása, felsőfokú végzettséghez jutásának támogatása.</p> <p>Tekintettel arra, hogy a legrosszabb továbbtanulási esélyű tanulók körében a roma/cigány származású tanulók aránya magas, – amennyiben azt a jelentkezők száma megengedi – a programba a támogatottak legalább 50%-áig magukat önkéntes nyilatkozat</p>

		<p>alapján roma származásának valló pályázókat kell bevonni. Az ösztöndíj összege: "A" komponens: 246 566 Ft/fő/félév; "B" komponens: a hallgató önköltségének 95 %-a, maximum 400 000 Ft/fő/félév.</p>
<p>Felsőoktatási mobilitási programokban megjelenő célcsoportok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • a felsőoktatási intézménybe való jelentkezés során hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű hallgatóként, vagy esélyegyenlőség okán járó többletpontokat kapott • Bursa Hungarica Tanulmányi Ösztöndíjban részesül(t) • Rendszeres vagy rendkívüli szociális ösztöndíjban részesül(t) • HÖÖK Mentorprogram kedvezményezett hallgatója (volt) • „Út a felsőoktatásba” – „Út a diplomához” pályázat kedvezményezett hallgatója (volt) • Roma szakkollégium tagja (volt) • Felsőfokú tanulmányai megkezdésekor szociális alapon iskolakezdő alaptámogatásban részesült • A pályázó szociális helyzetében bekövetkezett hirtelen változás (COVID-19 összefüggésben) • A hallgató a 105/2015. (IV.23.) Kormányrendelet által meghatározott kedvezményezett települések egyikének állandó lakosa 	<p>A szociális alapú támogatás célja egyenlőbb esélyt nyújtani a felsőoktatási mobilitás területén is a kiutazók számára. Havi kiegészítő támogatás formájában.</p>
	<p>felsőoktatásban tanuló/dolgozó fogyatékossgal élő vagy tartósan beteg hallgatók illetve munkatársak számára, akik Erasmus+mobilitási ösztöndíjat nyertek el. A támogatás célja egyenlő esélyt nyújtani a felsőoktatás területén is a speciális ellátást igénylő kiutazók számára az Erasmus+ programban.</p>	<p>Ösztöndíjat elnyert hallgatók és intézményi munkatársak jogosultak pályázatot benyújtani, amennyiben fogyatékossgal élő, vagy tartós betegség miatt folyamatos orvosi felügyeletre szoruló személyek és a betegségük igazolhatóan jelentős többletköltséget okoz a külföldi tartózkodás során az átlagos külföldi megélhetési költségekhez képest (például látássérült, mozgássérült, hallássérült, cukorbeteg, laktóz- vagy gluténérzékeny, illetve egyéb</p>

		betegséggel rendelkező résztvevők).
--	--	-------------------------------------

Tanítsunk Magyarorszáért Program (TMO) – a 2018. december 5-én az Innovációs és Technológiai Minisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztérium, a Klebelsberg Központ és a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája által elindított kezdeményezés célja, hogy a nehezebb helyzetben lévő kistelepüléseken élők számára is biztosítható legyen a sikeres boldogulás, megteremtve a lehetőséget a sikeres továbbtanulásra és a munkaerőpiaci integrációra. A program főként a kortárs mentorálási tevékenységeken alapuló pályorientációt és az iskolai lemorzsolódás csökkentését célozza. A TMO program célcsoportját legfőképp a kistelepülésen élő általános iskolás tanulók (mentoráltak) képezték. A velük dolgozó felsőoktatási intézményben tanuló hallgatók (mentorok) feladata, hogy megmutassák a mentoráltak számára, vannak lehetőségek a kiteljesedésre, és a képességük alapján a tanulással sokra vihetik.

A TMO program alaptevékenysége **az egyetemi mentorprogram**, amely jellemzően az 5000 főnél kisebb településeken van jelen. Az iskolák kiválasztása a Klebelsberg Központ által rendelkezésre bocsátott adatok alapján történik, az egyes felsőoktatási intézmények vonzáskörzetében lévő általános iskolákban mért hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulói létszámok alapján. A települések népességének, illetve megközelíthetőségének vizsgálatát követően a Program egyeztet az érintett intézményekkel a programhoz való csatlakozásról.

A 2020/2021-es tanévben voltak először ballagó diákok a programban. Közülük 98% nyert felvételt középfokú oktatási intézménybe. A 2021/2022-es tanévben a mentoráltak 12%-a tanult tovább gimnáziumban, 48%-a szakképző iskolában, 38%-a technikumban, 2%-uk pedig szakiskolában, készségfejlesztő iskolában folytatta tanulmányait. Fentiek alapján jól látható, hogy a mentorált tanulók 98,5%-a tanul tovább a nyolcadik osztályt követően.

Jelenlegi közreműködő szervezetek:

Egyetemek	Más közreműködők
1. Apor Vilmos Katolikus Főiskola	1. Klebelsberg Központ
2. Budapesti Corvinus Egyetem	2. Debreceni Tankerületi Központ
3. Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	3. Nyíregyházi Tankerületi Központ
4. Debreceni Egyetem	4. Miskolci Tankerületi Központ
5. Debreceni Református Hittudományi Egyetem	5. Egri Tankerületi Központ
6. Eötvös Loránd Tudományegyetem	6. Közép-budai Tankerületi Központ
7. Eszterházy Károly Katolikus Egyetem	7. Kecskeméti Tankerületi Központ
8. Gál Ferenc Egyetem	8. Dunakeszi Tankerületi Központ
9. Károli Gáspár Református Egyetem	9. Szegedi Tankerületi Központ
10. Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem	10. Pécsi Tankerületi Központ
11. Miskolci Egyetem	11. Debreceni Szakképzési Centrum
12. Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	12. Miskolci Szakképzési Centrum

13. Neumann János Egyetem	13. Nyíregyházi Szakképzési Centrum
14. Nyíregyházi Egyetem	14. Baranya Vármegyei Szakképzési Centrum
15. Óbudai Egyetem	
16. Pannon Egyetem	
17. Pázmány Péter Katolikus Egyetem	
18. Pécsi Tudományegyetem	
19. Széchenyi István Egyetem	
20. Szegedi Tudományegyetem	
21. Tokaj-Hegyalja Egyetem	

A TMO program indulásakor, az első szemeszterben 4 egyetem 185 mentora foglalkozott 35 kistéleplési általános iskola 797 tanulóival, 2022 őszén már 17 egyetem 1008 mentora foglalkozik a gondjaira bízott 4227 diákkal 110 általános iskolában. 2023-ben 21 egyetemen és több mint 100 általános iskolában volt jelen a program közel 900 mentorral és közel 4000 mentorálttal.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. tv 54/A. § 2022. december 20-tól hatályos módosítása értelmében **az alap- és középfokú oktatásban, képzésben részt vevő, hátrányos helyzetű tanulók felsőoktatási hallgatók általi tehetséggondozását, felzárkóztatását a Kormány a TMO programon keresztül támogatja**, a végrehajtás szabályait a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet tartalmazza (A Tanítsunk Magyarorszáért mentorprogram ösztöndíj adományozásának rendje és feltételei)

A Kormány 69/2023. (III. 10.) Korm. rendeletével a Tanítsunk Magyarorszáért Programmal kapcsolatos feladatok megvalósítására a **Tanítsunk Magyarorszáért Alapítványt (TMA)** és a **Nemzeti Tehetség Központ Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaságot (NTK)** jelölte ki.

3.3 Egészséges étkezés minden tanítási napon

Ebben az alfejezetben azt kell megadni, hogy hány AROPE-gyermek részesül ingyenes egészséges étkezésben minden iskolai napon, valamint azt, hogy ez a szolgáltatás univerzális vagy rászorultságon alapuló ellátás, illetve állandó vagy kísérleti/ideiglenes formában érvényesül.

A rászoruló gyermekek támogatott (azaz nem teljesen ingyenes) étkeztetésére vonatkozó információk szintén ebbe az alfejezetbe illeszthetők, az alkalmazott rászorultsági vizsgálat és a részvétel pénzügyi feltételeinek leírásával.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. f) ponthoz, illetve a cselekvési terv 61. oldal 43) pontjában foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

Az ingyenes, kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés rendszere Magyarországon a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) hatályba lépésekor már működött, és azóta – az ajánlástól függetlenül – több lépésben kiterjesztésre került.

A Gyvt. **2015. szeptember 1-jétől** hatályos módosításával az intézményi gyermekétkeztetés térítési díjának 50%-os kedvezményére jogosult bölcsődés, óvodás gyermekek – a **tartósan beteg, fogyatékos gyermekek, valamint a három vagy több gyermeket nevelő családok gyermekei** – esetében az intézményi gyermekétkeztetés **ingyenessé** vált. **2015. szeptember 1-jétől** ezenkívül újonnan váltak jogosulttá a bölcsődében naponta négyszer, az óvodában naponta háromszor biztosított **ingyenes** gyermekétkeztetésre a **tartósan beteg, fogyatékos gyermekek egészséges testvérei, és a háromnál kevesebb gyermeket nevelő családok gyermekei** abban az esetben, ha a családban az egy főre jutó jövedelem nem éri el a kötelező legkisebb munkabér nettó összegének **130%-át**. (A bölcsődei, óvodai ingyenes gyermekétkeztetés kiterjesztését megelőzően a bölcsődei, óvodai ellátásban részesülő gyermekek az általános iskolás korú gyermekekkel azonos jogosultsági feltételek szerint vehették igénybe ingyenesen vagy 50%-os térítési díj kedvezménnyel az intézményi gyermekétkeztetést.)

A jelenleg hatályos szabályozás szerint az **intézményi – bölcsődében, óvodában, általános- és középiskolában, kollégiumi ellátásban, valamint fogyatékos személyek nappali ellátásában biztosított – étkeztetés kedvezményrendszere** az alábbiak szerint épül fel.

Ingyenesen biztosítják az intézményi gyermekétkeztetést:

- a bölcsődei ellátásban vagy óvodai nevelésben részesülő gyermek számára, ha
 - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
 - tartósan beteg vagy fogyatékos vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,
 - olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,
 - olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjáruulékkel csökkentett összegének 130%-át (2024-ben 230.649 Ft) vagy
 - nevelésbe vették;
- az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha
 - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül vagy
 - nevelésbe vették;
- azon fentiek szerinti életkorú, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek számára, akit fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében helyeztek el;
- az 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha
 - nevelésbe vették vagy
 - utógondozói ellátásban részesül.

50%-os normatív kedvezményt biztosítanak:

- az 1-8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha
 - olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek vagy
 - tartósan beteg vagy fogyatékos;
- az 1-8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha
 - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
 - olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek vagy
 - tartósan beteg vagy fogyatékos.

Az intézményi gyermekétkeztetés kedvezményeire való jogosultság vizsgálatát a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi

szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet (Gytr.) 18. § szabályozza. Az intézményi gyermekétkeztetés igénylése a jogszabály mellékletei szerinti, megfelelő „Nyilatkozat” dokumentumok kitöltésével történik, melyhez igazoló dokumentumként – a kedvezmény jogcímétől függően – csatolandó:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot megállapító hatósági döntés másolata
- fogyatékos, tartós betegség esetén a magasabb összegű családi pótlék megállapításáról szóló határozat másolata, ennek hiányában
 - tartós betegség esetén szakorvosi igazolás,
 - fogyatékos, tartós betegség esetén a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye

A három vagy több gyermeket nevelő családok esetében e tény fennállásáról, továbbá a bölcsődei, óvodai gyermekétkeztetés esetében a minimálbér 130%-át meg nem haladó egy főre eső jövedelemről elegendő a „Nyilatkozat” dokumentumban nyilatkozni, külön igazolás benyújtása nem szükséges.

A nevelésbe vett gyermek, utógondozói ellátott fiatal felnőtt esetében a jogosultság fennállását az ellátást nyújtó intézmény (nevelőszülői hálózat, gyermekotthon) vezetője által kiállított igazolással szükséges bizonyítani.

Az ingyenes, kedvezményes intézményi gyermekétkeztetés igénybevétele:

Tanév	Korosztály	Ebből bölcsődei ellátásban, óvodai nevelésben részesül, tanulói jogviszonnyal rendelkezik	Intézményi étkeztetést igénybe vesz	Ingyenes intézményi étkeztetésben részesül	Kedvezményes intézményi étkeztetésben részesül	Kedvezményben részesül	Ingyenes, kedvezményes étkeztetésben részesülők aránya
2023 /2024	3 év alatti	43 499	43 499	27 530	0	15 969	63,29%
	3-6 éves	323 583	321 135	248 789	0	72 346	77,47%
	7-14 éves	738 470	551 184	109 417	167 612	274 155	50,26%
	15-18 éves	370 590	69 047	5 221	26 198	37 628	45,50%
	összesen	1 105 552	984 865	390 957	193 810	400 098	59,38%
2022 /2023	3 év alatti	40 780	40 780	25 802	0	14 978	63,27%
	3-6 éves	322 868	320 706	246 854	0	73 852	76,97%
	7-14 éves	743 498	553 460	111 909	164 743	276 808	49,99%
	15-18 éves	369 721	69 129	5 116	26 023	37 990	45,04%
	összesen	1 476 867	984 075	389 681	190 766	403 628	58,98%
2021 /2022	3 év alatti	39 696	39 696	25 239	0	14 457	63,58%
	3-6 éves	318 422	316 456	242 400	0	74 056	76,60%
	7-14 éves	746 023	559 513	133 343	157 223	268 947	51,93%
	15-18 éves	308 553	59 036	4 239	23 305	31 492	46,66%
	összesen	1 412 694	974 701	405 221	180 528	388 952	60,10%

Forrás: 3 éven aluliak esetében a KSH Gyermek napközbeni ellátása adatgyűjtés tárgyév május 31-ei, 3-18 évesek esetében a Köznevelési Statisztikai Adatgyűjtés, valamint a Szakképzési Információs Rendszer tanév október 1-jei adatai. Az adatforrás az ingyenes, kedvezményes igénybevételre való jogosultságra vonatkozó adatot nem tartalmaz.

3.4 Egészségügyi ellátás

Jelen alfejezetben az ajánlás 8. cikkében szereplő ajánlások végrehajtásának előrehaladása érdekében elért eredményeket kell ismertetni, amelyek többek között (a) a betegségek és fejlődési problémák korai felismerésére és kezelésére, beleértve a mentális egészségre, valamint (b) egészségfejlesztési és betegségmegelőzési programokra vonatkoznak. Az AROPE gyermekek megfelelő időben nyújtott és ingyenes egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréseinek esetleges fennmaradó hiányosságait is itt kell felsorolni.

A jelentésnek elsősorban a rászoruló gyermekek (és nem az általános lakosság) egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést támogató intézkedésekre kell fókuszálnia.

Korm.határozat 1. melléklet – 10. intézkedés: A gyermekekkel kapcsolatos mentális egészségfejlesztés három fő iránya – a destigmatizáció, a stresszkezelés és a depresszió-öngyilkosság prevenció – megvalósulása érdekében ki kell egészíteni a lelki egészségközpont funkcióval (LEK) azt a 23 egészségfejlesztési irodát (EFI), amelyek jelenleg nem rendelkeznek LEK-kel és elsősorban a kedvezményezett eljárások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm.rendelet szerinti eljárásban találhatóak. Továbbá a fenti célok maradéktalan teljesülése érdekében törekedni kell a meglévő EFI-hálózat „országos egészségfejlesztési hálózattá” bővítésére. – határidő: 2026. december 31.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 8, továbbá a 9. c) és d) pontokhoz, illetve a cselekvési terv 68-70. 1-10), valamint 72. oldal pontjaiban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A Korm.határozat 10. intézkedés végrehajtásának státusza:

Az egészségfejlesztési irodákat mindenekelőtt alkalmassá kell tenni a kormányhatározatban megfogalmazott cselekvési terv végrehajtására. Ennek fő akadályá, hogy jelenleg az egészségfejlesztési irodák nem egészségügyi szolgáltatók, ezért a Korm. határozatban foglalt feladatok végrehajtása érdekében szükség van jogállásuk rendezésére. Ez teremtheti meg az erre épülő szervezeti, működési, szakmai-módszertani változtatások alapját. Ezt követően válik lehetővé az EFI hálózat országossá tétele, valamint a jelenleg nem minden EFI-ben működő LEK funkció létrehozása és országossá tétele.

Az Egészségügyi Államtitkárság elkészítette az „országos EFI-hálózat” működésére vonatkozó új jogszabálytervezetet, amely átfogóan rendezi az egészségfejlesztési irodák jogi, szervezeti, működési, szakmai, és finanszírozási helyzetét, lehetővé téve az egészségfejlesztési hálózat egészségügyi rendszerbe történő integrálását. A tervezet államigazgatási egyeztetésére és elfogadtatására tervezetten 2024-ben kerül sor. A dokumentum-tervezet szerint 2025. évtől válna lehetővé az új szervezeti keretek szerinti működés és a Korm. határozat 10. intézkedésében megfogalmazott feladatok végrehajtása.

Az „országos EFI-hálózat” minden lakos számára biztosított hozzáférés feltétele továbbá, hogy a finanszírozási forrás rendelkezésre álljon. Jelenleg a TOP Plusz-3.1.3 pályázati felhívás keretén belül van lehetőség az EFI irodák olyan tevékenységeinek finanszírozására, amelyek meghatározott alaptevékenységeiken felül valósítanak meg szakmai tevékenységet. Az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások és az Irányító Hatóság iránymutatása alapján forrás az EFI-kre nem tervezhető. A szervezeti kialakítás

végrehajtása várhatóan több más egészségügyi szervezeti átalakítással együttesen kerül megvalósításra.

A gyermekek egészségügyi ellátása során a jelzőrendszeri tagok (pedagógusok, intézeti nevelők, háziorvos, védőnő, kezelőorvosok stb.) jogosultsági és kötelezettségi körére tekintettel, együttműködésük eredményeként az orvos-szakmai indokon alapuló vélemények figyelembevételével **a kiskorúak folyamatos egészségügyi ellátása – intézményi keretek között is – biztosított.**

Amint a cselekvési terv utal rá, 2010-től egy sor, az egészséges életmód előmozdítását célzó egészségügyi kezdeményezés bevezetésére kerül sor, így például a népegészségügyi termékadó bevezetése, folyamatos fejlesztése, az élelmiszerek transz-zsír-sav tartalmának csökkentése, monitorozása, a közétkeztetés egészségesebbé tétele, az iskolai büfék választékának egészségesebbé tétele, az iskolai büfékben, valamint a gyermeknek szervezett iskolai rendezvényeken az energiatartalom árusításának tilalma. Ide sorolható továbbá a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ egészséges táplálkozási ösztönző programjai is (pl. a HAPPY HÉT – ivóvízfogyasztás ösztönzése). A gyermekek egészsége érdekében a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény rögzíti a mindennapos testnevelés, azaz a heti öt testnevelés óra megtartását, amellyel az uniós tagállamok úttörői között szerepel Magyarország. A 15 évesek napi testmozgása az OECD átlag felett van (Magyarország 17,5%, OECD átlag: 14,6%), amelyben a mindennapi testnevelés bevezetése szerepet játszott.

A Magyar Diáksport Szövetség 2013. január 1-én indította el a testnevelés új stratégia és a fizikai állapot új mérési rendszerének kialakítása és az önkéntes részvétel ösztönzése a komplex iskolai testmozgásprogramok szervezésében – T.E.S.I. elnevezésű kiemelt projektet, amelynek egyik feladata a magyar iskolarendszerben egységesen működtethető, egészségközpontú fitnessmérés-értékelési rendszer kimunkálása volt. A NETFIT program küldetése az élethosszig tartó fizikai aktivitás jelentőségének és az egészségtudatos életvezetés értékeinek népszerűsítése és tudatosítása az iskoláskorú diákok, családtagjaik és a köznevelés szereplői között.

2020-ban és 2023-ban az Egészségügyért Felelős Államtitkárság a Magyar Diáksport Szövetség bevonásával, a Köznevelésért Felelős Államtitkársággal szoros együttműködésben komplex megelőzési programot indított, iskolai szintűen a teljeskörű egészségfejlesztés, a lelki egészség előmozdítása és a függőségek visszaszorítása célzó iskolai program címmel. A komplex programra 2020-ban 300 millió Ft, 2021-ben 199,7 millió Ft, 2023-ban 40 millió Ft állt rendelkezésre. A program elsődleges célja az egészségfejlesztés előmozdítása, a szenvedélybetegségek megelőzése és a pedagógusok mentálhigiénéje és szakmai támogatása.

2022-ben és 2023-ban nyári életmód táborok megszervezésére is sor került: a nyári napközis táborokat két korosztály számára hirdették meg: az 1-4. évfolyam részére diákolimpia junior és életmód tábor, míg az 5-8. évfolyam esetében diákolimpia és életmód tábor néven, egészségfejlesztési programok megvalósításával az energia-egyensúly, az egészséges környezet, a társas kapcsolat, a függőségek és a digitális világ témakörében.

Szintén 2010-ben elindítva és az elmúlt években folyamatosan számos intézkedés történt a dohányzás visszaszorítása érdekében, amelyek a fiatalok és a nemdohányzók védelmére is szolgálják. Tilos a dohánytermékek közvetlen és közvetett reklámja és ingyenes terjesztése. Zárt légtérű közterületeken, közintézményekben tilos a dohányzás és az e-cigaretta használata. A nemdohányzók védelméről szóló törvény módosítása 2012. január

1-én lépett hatályba, amelynek alapján tiltottá vált a dohányzás a zárt légtérű és egyes nyílt légtérű közforgalmú helyeken (pl. játszóterek, tömegközlekedési megállók). Az elektronikus cigaretta ugyanezen helyeken történő használatára vonatkozó korlátozást 2016. május 20-tól fogadta el az Országgyűlés. A dohánytermékek értékesítése kizárólag ellenőrzött keretek között működő szakboltokban engedélyezett, tilos a dohánytermékek távértékesítése és internetes árusítása. Ár- és adóintézkedéseket vezettünk be a kereslet csökkentése érdekében. A dohánytermékek egységes csomagolását 2022. január 1-től vezettük be. A mentol és cigarettában és a cigarettadohányban bármilyen céllal hozzáadott adalékanyagként 2022. január 26-tól tiltott. A lakosság egészségi állapotának javítása szempontjából fontos a dohánytermékek fogyasztásának és más élvezeti célú nikotintartalmú termékek (pl. nikotinos tasak) rendszeres használatának visszaszorítása, amelynek használata életveszélyes lehet, így kidolgozásra került az összetevőkre, a nikotin maximális megengedett mennyiségére, az adalékanyagokra, a csomagolásra, a káros hatásra vonatkozó tájékoztatásra, a gyermekzár kötelező használatára vonatkozó szabályozás, valamint a dohányzási célú gyógynövénytermékek összetevőinek szigorú szabályozása. Dohányzás fókuszpont működtetése: rászokás megelőzését célzó megvalósult tevékenységek, komplex (óvodai és iskolai) dohányzás megelőzési programok országos elterjesztése a megyei kormányhivatalok és egészségfejlesztési irodák közreműködésével, a dohányzó és a passzív dohányzásnak kitett fiatalok arányának további csökkentése érdekében, a programok eszköztárának folyamatos bővítésével, az Országos Korányi Pulmonológiai Intézet koordinálásával.

A hátrányos helyzetű települések és a veszélyeztetett célcsoportok elérése érdekében az alábbi programok megvalósítása zajlik Magyarországon:

Szerhasználat visszaszorítása a szegregátumokban és a gyermekvédelmi szakellátásban történő szerhasználat visszaszorítása prevenció program

1. 2020-tól kezdődően napjainkig a kormányzat speciális programmal segíti a szegregátumokban élő szerhasználat visszaszorítását. A program az Addiktológiai Konzultánsok Országos Egyesülete bevonásával kerül lebonyolításra a Felzárkózó települések programhoz kapcsolódva. A program legfontosabb elemeként addiktológiai konzultánsok közvetlenül segítik a szenvedélybetegségekkel kapcsolatos problémák megelőzését és kezelését, képzési programokkal és személyes jelenlétükkel támogatják a helyi szociális szakemberek munkáját. A képzést követően vette kezdetét a helyben megjelenő addiktológiai problémákhoz igazított konkrét és célirányos szakmai segítségnyújtás (prevenció és intervenció).
2. A gyermekvédelmi szakellátási program azzal a céllal került megvalósításra, hogy nyolc gyermekvédelmi intézményben az Addiktológiai Konzultánsok Országos Egyesülete által delegált addiktológiai szakember jelenlétével segítse az intézményekben szakellátást nyújtó kollégákat az addiktológiai jelenségek megelőzése és kezelése, az ellátott gyermekek addiktológiai jellegű problémáinak enyhítése, az egészségtudatosság növelése céljából. A két program megvalósítása jelenleg is folyamatban van, amely 2024-ban 40 millió Ft támogatásban részesült.

Szenvedélybeteg szülők gyermekeit támogató program (Magyar Máltai Szeretetszolgálat)

Magyarországon ma legkevesebb 400.000 gyermek él olyan családban, ahol egyik vagy mindkét szülő problémás szerhasználó, vagy már szenvedélybeteg. Az ilyen családban nevelkedő gyermekek közül a nemzetközi felmérések szerint 35-40% maga is

szenvedélybeteg lesz, további egyharmaduk pedig különböző súlyosságú pszichés zavaroktól szenved, legkésőbb felnőttkorában, amennyiben nem kapja meg a szükséges pszichoszociális segítséget, támogatást. A MMSz pilot programja a szenvedélybeteg szülők gyermekeiről való gondoskodásra irányítja a figyelmet, azzal a céllal, hogy a célcsoportban előmozdítsa a mentális egészség fejlesztését, a korai kezelésbevitel lehetőségének megteremtését. A gyermekeket, családokat segítő program egyelőre pilot programként valósul meg. A program keretében az Egészségfejlesztési Irodák munkatársai számára új, eddig nem oktatott ismeretek megszerzésére nyílik lehetőség, amely bevált külföldi gyakorlatok elsajátítását teszi lehetővé a családok, a lakosság tájékoztatása, az érintett gyermekek közvetlen segítése érdekében. A program támogatására 2023-ban 13,0 millió Ft állt rendelkezésre, a program megvalósítása jelenleg is folyamatban van.

Naszlady Attila Egészségfejlesztési Program gyermekgyógyászati vonatkozásai (Magyar Máltai Szeretetszolgálat)

A pilot program elsődleges célja, hogy egészségügyi szolgáltatásokat biztosítson a felzárkózó településeken egy új típusú, innovatív telemedicinális ellátási forma segítségével. A program 12 mobil rendelővel, valamint 5 Máltai Egészségpont kialakításával indult el. 2023 decemberében 35 településen biztosított a telemedicinális komplex egészségügyi szolgáltatás, a települések összlakosságszáma közel 300 000 fő.

A gyermekek ellátása során elsődlegesen a megelőző vizsgálatok elvégzése, valamint a gyakori, akut gyermekbetegségek helyszíni ellátása a cél. Kiemelt szerepet kap a szülők edukációja, amely témaspecifikus tájékoztató anyagokkal, a gyermekek egészségi állapotával kapcsolatos ismeretátadó előadásokkal és gyakorlati képzéseken keresztül valósul meg (pl. csecsemő- és újszülöttellátás). Tünetek esetén a rendelkezésre álló eszközökkel általános gyermekgyógyászati vizsgálatra kerül sor, lehetőség szerint definitív ellátással, tanácsadással, illetve indokolt esetben gyógyszeres kezeléssel. A szakdolgozó bevonásával, korszerű POCT (Point of Care Testing – helyszínen végzett laborvizsgálat) eszközök használatával történő telemedicinális gyermekorvosi ellátás innovatív megoldást kínál a gyermekkorban gyakori fertőzések megbetegedések korszerű kezeléséhez.

Gyermekszemészeti szűrőprogram

A program 2018-ban indult, amely lehetőséget nyújt arra, hogy Magyarország felzárkózó településein élő gyermekek időben hozzájussanak a megfelelő gyermekszemészeti ellátáshoz, ami magában foglalja a szemüveg felírását, különböző látásterápiákat (pl. szemtapaszolás), időszakos kontrollokat, szükség esetén további szemész-szakorvosi vizsgálatot vagy a műtétet is. 2023-ban a 0-14 éves gyermekek közül közel 11.000 gyermeket ért el, amellyel együtt a program indulása óta mintegy 27 732 gyermek szűrése történt meg. A 2023-ban elkészült szemüvegek száma 1769 db volt, amellyel szinte megduplázódott a program indulása óta átadott szemüvegek száma. 2024. év eleji adatok szerint szemészeti állapotfelmérés 10 164 fő esetében történt, az elért települések száma 86 volt.

3.5 Egészséges táplálkozás

Jelen alfejezetben az ajánlás 9. cikkének végrehajtásában elért eredményeket kell ismertetni: (a) egészséges étkezéshez való hozzáférés támogatását az iskolai napokon kívül

is; (b) magas zsír-, só- és cukortartalmú élelmiszerek oktatási intézményekben történő korlátozását.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7. c) pontjához, illetve a cselekvési terv 72. oldal 4) pontjában foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

(b) magas zsír-, só- és cukortartalmú élelmiszerek oktatási intézményekben történő korlátozása

A közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet tartalmazza az adott korosztályok megfelelő fejlődése érdekében az egyes étkezések során biztosítandó energia- és tápanyagértékeket, a megengedett maximális napi sóbeviteli értéket, a naponta biztosítandó tej, tejtermék, gabona alapú élelmiszer, zöldség és gyümölcs mennyiségének előírását, a közétkeztetésben nem vagy korlátozottan adható élelmiszerek listáját, valamint tíz ételmezési nap átlagában meghatározza a hozzáadott cukorból és zsiradékokból származó maximális energiamennyiséget. A rendelet kiemelten foglalkozik a diétás étkezési igényű gyermekek ellátásával. Előírja, hogy minden szakorvos által igazolt diétás étkezést igénylő személy számára az állapotának megfelelő diétás étrendet kell biztosítani.

A rendelet előírásai hozzájárulnak a közétkeztetésben a zöldség- és gyümölcs-fogyasztás növekedéséhez, a só, a telített zsírsavak bevitelének csökkenéséhez, az egyes korcsoportoknak megfelelő energiabevitel eléréséhez, segítik a közétkeztetésben részesülő gyermekek egészséges táplálkozását. Ez hosszú távon a várható élettartam, illetve az egészségben eltöltött évek számának növekedését, a lakosság szív- és érrendszeri betegségekből és daganatos betegségekből eredő halálzásának csökkenését eredményezi.

A gyermekek egészséges táplálkozását segíti továbbá, hogy a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (4) bekezdése, valamint a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 103. § (3) bekezdése kimondja, hogy a nevelési, oktatási intézményekben, valamint a tanulók részére szervezett rendezvényeken a népegészségügyi termékadó hatálya alá tartozó élelmiszer nem árusítható.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 9. a) ponthoz, illetve a cselekvési terv 71. oldal 1) pontjában foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A – kizárólag a nyári szünidőre kiterjedő – ingyenes szünidei gyermekétkeztetés ellátás Magyarországon a Gyvt. hatályba lépésekor már működött, és azóta – az ajánlástól függetlenül – kiterjesztésre került.

2016. január 1-jével a települési önkormányzatok kötelező feladata a szünidei gyermekétkeztetés megszervezése, amelynek keretében a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, **hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek** szülőjének, törvényes képviselőjének kérelmére a déli meleg főétkezés ingyenesen kell biztosítani a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet valamennyi munkanapján, továbbá az őszi, téli és tavaszi szünetben a tanév rendjéhez igazodóan szünetenként az adott tanítási szünet időtartamára, valamint az óvoda és bölcsőde ennek megfelelő zárva tartása idejére eső valamennyi munkanapon. Azok a

gyermek, **akik nem rendelkeznek intézményi jogvisztonnyal** – jellemzően az 5 hónapostól 2,5 éves korig terjedő bölcsődés korosztályban – az iskolásokhoz hasonlóan a nyári szünetben legalább 43 munkanapon, legfeljebb a nyári szünet valamennyi munkanapján, továbbá a tanév rendjéről szóló miniszteri rendeletben szabályozott őszi, téli és tavaszi tanítási szünet időtartamára eső valamennyi munkanapon részesülhetnek az ellátásban.

A szünidei gyermekétkeztetés célcsoportja tehát a családjában élő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, aki a szünidő miatt – annak munkanapjain – nem juthat hozzá az intézményi gyermekétkeztetéshez. A nevelőszülőnél és a gyermekotthonban elhelyezett, nevelésbe vett gyermekek nem jogosultak erre a természetbeni ellátásra, mert a szünidőkben a nevelőszülő és a gyermekotthon biztosítja a megfelelő étkeztetésüket, melyhez az állami finanszírozás biztosított.

Az ingyenes szünidei gyermekétkeztetés igénybevétele az alábbiak szerint alakult.

	2021	2022	2023
jogosultak száma megelőző év december 31-én	171 096 fő	178 688 fő	155 159 fő
igénybevételi arány a nyári szünetben	57,09%	54,02%	61,25%
nyári szünet	97 674 fő	96 543 fő	95 040 fő
	2 137 település	2 133 település	2 047 település
tavaszi szünet	79 464 fő	71 746 fő	66 495 fő
	1 939 település	1 910 település	1 804 település
őszi szünet	77 945 fő	76 101 fő	70 691 fő
	2 032 település	2 025 település	1 900 település
téli szünet	82 232 fő	80 681 fő	76 429 fő
	1 984 település	1 983 település	1 937 település

Forrás: A jogosultak számáról a KSH OSAP 1210. „Jelentés a gyámhatóság tevékenységéről” c. adatgyűjtés, az igénybevevők és települések számáról a Pénzügyminisztérium egyedi adatközlése.

3.6 Megfelelő lakhatás

Jelen alfejezetben az ajánlás 10. cikkében szereplő ajánlások végrehajtásának előrehaladása terén elért eredményeket kell ismertetni, amelyek biztosítják a hajléktalan gyermekek és családjaik megfelelő lakhatását.

Az alternatív gondozás fejlesztését célzó, a nagyintézményi környezetből a kisebb, családi lakhatásba való átmenetről, valamint az alternatív gondozásból kikerülő fiatalok önálló életbe való átmenetével kapcsolatos, végrehajtott és tervezett intézkedésekről szóló információk szintén szerepelhetnek ebben az alfejezetben.

Korm.határozat 1. melléklet – 13. intézkedés: Támogatni kell a gyermekek családban történő nevelkedését. A gyermekvédelmi szakellátásba kerülés megelőzése érdekében erősíteni kell a szülőkre irányuló figyelmet. **A családi válsághelyzetek, a családban lévő működési zavarok kezelése, csökkentése érdekében támogatni kell a szülői**

kompetenciafejlesztésre, a szülők edukációjára irányuló programok megvalósítását és a megelőző közösségi alapú kezdeményezéseket, figyelemmel a fogyatékossgal élő gyermekek szempontjaira is. Továbbá elő kell segíteni a saját családjukat nélkülözni kényszerülő örökbefogadható kisgyermek örökbefogadó családba kerülését. – **határidő: 2027. december 31.**

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 10. a) pontjához, illetve a cselekvési terv 73. oldal 1-3) pontokban foglaltakhoz, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A családok átmeneti otthonai kapacitásának bővítéséhez 2023-ban is rendelkezésre állt 250.000.000 Ft, amely külső férőhelyek kialakításához biztosít fedezetet. A finanszírozási forrás a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet részére került biztosításra, hogy a pályázati eljárás keretében hajtsa végre a pályáztatást és a döntést követően bonyolítsa le a támogatások kezelését. A pályázatok kedvezményezettjei várhatóan 10 lakásban családok átmeneti otthonaihoz kapcsolt külső férőhelyeket alakítanak ki a rászoruló családok segítése céljából.

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

A Bizottság észrevételével kapcsolatban megjegyezzük, hogy a nemzeti cselekvési terv 73. oldalán szereplő 2) intézkedésben szerepeltetett fejlesztésnél a családok átmeneti otthona külső férőhely fejlesztéseiről adtunk tájékoztatást. Nem támogatott lakhatásban valósult meg a 22 lakásban 109 új külső férőhely fejlesztés és nem a gyermekek átmeneti otthonaiban (19 lakásban 59 férőhelyet hoznak létre), hanem ez mind a családok átmeneti otthona külső férőhely fejlesztése volt 2021. és 2022. években.

Korm.határozat 1. melléklet – 13. intézkedés: Támogatni kell a gyermekek családban történő nevelkedését. A gyermekvédelmi szakellátásba kerülés megelőzése érdekében erősíteni kell a szülőkre irányuló figyelmet. A családi válsághelyzetek, a családban lévő működési zavarok kezelése, csökkentése érdekében támogatni kell a szülői kompetenciafejlesztésre, a szülők edukációjára irányuló programok megvalósítását és a megelőző közösségi alapú kezdeményezéseket, figyelemmel a fogyatékossgal élő gyermekek szempontjaira is. **Továbbá elő kell segíteni a saját családjukat nélkülözni kényszerülő örökbefogadható kisgyermek örökbefogadó családba kerülését.** – **határidő: 2027. december 31.**

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 10. d) pontjához, illetve a cselekvési terv 75. oldal 7) pontban foglaltakhoz:

Az örökbefogadás tekintetében is megerősíthető, hogy a cselekvési terv megfelel az ajánlásban foglaltaknak.

Az örökbefogadás érinti a gyermekvédelmi szakellátásba került gyermekeket, akik valamennyien halmozottan hátrányos helyzetűnek minősülnek.

Ha megállapítást nyer, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermek nem kerülhet vissza a vér szerinti szülei gondozásába, az örökbefogadás biztosítja, hogy saját gyermekként, szerető családban nőjön fel, és nagykorúságát követően is a család teljes jogú tagja maradjon érzelmi és jogi szempontból egyaránt. Az örökbefogadásnak a

gyermek mindenk felett álló érdekét kell szolgálnia. Az örökbefogadás célja tehát az, hogy annak a gyermeknek, akinek nincsenek vér szerinti szülei vagy akit a szülei nem tudnak, vagy nem akarnak nevelni, megfelelő, nevelésére alkalmas szülőket biztosítson és olyan helyzetet, mintha az örökbefogadók vér szerinti gyermeke lenne.

Az örökbefogadás folyamatában az érintett gyermek számára valamennyi szakértői vélemény elkészülése, az örökbefogadás elősegítését végző szervek tevékenysége és a gyámhatóság eljárása is ingyenes.

Az örökbefogadásban érintett gyermekek valamennyien a vér szerinti gyermek státuszába kerülnek, örökbefogadó szülőjük szülői felügyelete alá, akinek örökbefogadásra való alkalmasságát és az örökbefogadásnak a gyermek érdekében való megvalósulását szakértői vélemények és gyámhatósági határozat támasztja alá.

Az örökbefogadás rendszeréért felelős Kulturális és Innovációs Minisztérium figyelemmel kíséri az örökbefogadási adatok alakulását, és tevékenységével –országos örökbefogadást elősegítő szervként és a nemzetközi örökbefogadás központi hatóságaként – elősegíti az örökbefogadások létrejöttét. Az örökbefogadó szülők számos, egyre bővülő támogatásban részesülnek.

Az örökbefogadások számának növekedését a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek örökbefogadása okozta, ami 2010-hez viszonyítva 2022-ben közel 46%-os emelkedést mutatott. Az örökbefogadások száma legalább 35%-os növekedést mutatott a 2010. évhez viszonyítva, kivéve a koronavírus járvánnyal sújtott 2020. évet, amikor 24%-os volt az emelkedés.

Ez összességében azt jelenti, hogy több halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek lehet biztosítani, hogy az örökbefogadással saját családban tudjon felnevelkedni.

Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Örökbefogadások száma	735	808	793	726	784	829	896	1025	1000	1052	917	995	1254
nevelésbe vett (gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő) gyermekek örökbefogadásának száma	369	394	372	322	467	476	580	654	659	682	618	645	853

Forrás: KSH

Az ajánlás elfogadása óta a gyermekvédelmi szakellátás területén – a kisebb, családi lakhatásba való átmenet érdekében – a **nevelőszülői ellátás fejlesztésére** a következő intézkedéseket tettük:

- 2022-ben 266 millió Ft értékben támogattuk háztartási gépek, a gyermekek ellátásához szükséges gyógyászati segédeszközök és fejlesztési eszközök beszerzését, továbbá gyermekgondozó alkalmazásának kötelezettségét írtuk elő a működtető számára, ha az általa foglalkoztatott nevelőszülő több különleges szükségletű (fogyatékos, tartósan beteg vagy 3 éven aluli) gyermeket nevel;
- a nevelőszülők a foglalkoztatási jogviszonyukért kapott díjazás mellett a háztartásukban nevelt gyermekek ellátására nevelési díjat és külön ellátmányt kapnak, amely 2023. január 1-től nevelési ellátmány néven összevonásra került, összege 25%-kal emelkedett, amihez a központi költségvetés közel 2,2 milliárd Ft forrást biztosított.

A nevelőszülők és a gyermekotthonban elhelyezett gyermekek esetében egyaránt kiemelt figyelmet fordítunk a **kiszámítható és biztonságos életpálya megteremtésére**. Ennek érdekében a gyermekvédelmi szakellátásban élő 8. osztályos gyermekek életpálya-elképzeléseit felmérő kutatást követően több egyetem és gyermekvédelmi szakember bevonásával elkészült a gyermekvédelemben élő gyermekek képesség- és tehetséggondozására irányuló módszertan, melyet 2023 áprilisától minden nevelőszülői hálózatban és gyermekotthonban kötelező alkalmazni.

Az **EFOP Plusz finanszírozás keretében 2,8 mrd Ft forrás** bevonásával tervezett a „Jövőteremtő gondoskodás” c. pályázati konstrukció célja olyan szakmai tevékenységek, módszerek, foglalkozások, szolgáltatások, programok, képzések bevezetése és működtetése, amelyek közvetve vagy közvetlenül hozzájárulnak a gyermekvédelmi szakellátásban és javítóintézetben nevelkedő gyermekek, valamint fiatal felnőttek önálló életvezetéséhez nélkülözhetetlen ismeretek, készségek, megküzdő képesség (reziliencia), kooperációs képességek, idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztéséhez, tehetséggondozásukhoz és az előrehaladásuk méréséhez, továbbá kiemelten életpálya-tervezésük gyakorlatának kialakításához és bevezetéséhez. Az önálló életkezdést segítő szolgáltatásokkal legalább 1.200 gyermeket – a 6-17 éves gyermekvédelmi szakellátottak (összesen 15.500 fő) kb. 8%-a – kívánunk elérni.

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülők elhelyezési és az ellátás megszűnésével összefüggő főbb adatok:

		2021	2022
Összesen		23 325	23 473
Kiskorú	nevelőszülő	14 866	14 859
	gyermekotthon	5 842	5 987
	ápolást-gondozást nyújtó intézményben	333	329
	összesen	21 041	21 175
	ellátása (a tárgyévben) nagykorúsággal megszűnt és nem vált utógondozói ellátottá	1 556 7,40%	1 661 7,84%
Nagykorú	nevelőszülő	1 262	1 249
	gyermekotthon	816	831
	külső férőhely	206	218
	összesen	2 284	2 298
	ellátásból (a tárgyévben) távozott	756 33,10%	865 37,64%

Forrás: KSH OSAP 1209. „Jelentés a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok helyzetéről” c. adatgyűjtés tárgyév december 31-i adatai

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 10. b) pontjához:

A 2023. augusztus 31-én benyújtott felülvizsgált Nemzeti Energia- és Klímatervezési (NEKT) tervezet 2.4.4. pontja az energiaszegénységgel kapcsolatban a következő definíciót fogalmazza meg: sérülékeny fogyasztóknak tekinthetők azok, akiknek nehézségekbe ütközik a lakásuk alapvető energiaszükségletének biztosítása. A fogalomba ily módon

beletartozik az energiaszükséglet kielégítésének finanszírozási nehézsége ugyanúgy, mint az ingatlan magas fajlagos energiafogyasztása. A sérülékeny fogyasztói körbe való tartozás meghatározásához a mutatószámokkal kiegészített részletező definíciók az egyes támogató szakpolitikai intézkedéseknél kerülnek meghatározásra. Az energiaszegénység kezelése és az érintett kör kijelölése tehát az egyes szakpolitikai intézkedéseken keresztül valósul majd meg.

A közműszolgáltatók esetében a védendő felhasználókra vonatkozó adatokat illetően a víziközmű és a villamosenergia szolgáltatók által közölt adatok állnak rendelkezésünkre. 5 évre visszamenőleg lehetséges a víziközmű adatgyűjtés, mivel a jogszabály szerint a szolgáltatók 5 évig kötelesek megőrizni a benyújtott iratok másolatát. Az erre vonatkozó végrehajtási rendelet a védendő felhasználók körét tágabban értelmezi, illetve a kedvezményekre a jogosultságot jelezni kell a szolgáltató felé, az nem jár automatikusan. Tény, hogy ha egy adott személy pl. rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult vagy hátrányos helyzetű, még nem feltétlenül jelenti azt, hogy egy víziközműszolgáltatónál bejelentett védendő felhasználó lesz. Az adatokból látszik, hogy kevesen élnek a jogosultság adta lehetőségekkel.

A nagycsaládosokat megillető földgáz árkedvezményről szóló 494/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet hatályos rendelkezései szerint, **a nagycsaládosokra vonatkozó földgáz árkedvezményre az a földgáz egyetemes szolgáltatási szerződéssel rendelkező lakossági fogyasztó jogosult**, aki a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) szerinti **legalább három gyermek** után, illetve figyelembevételével részesül családi pótlékban, vagy az e szerint családi pótlékban részesülő személlyel egy háztartásban él.

A 290/2022. (VIII. 5.) Korm. rendelet módosította a nagycsaládosokat megillető földgáz árkedvezményről szóló 494/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet alkalmazását, így 2022. augusztus 1-jétől a nagycsaládos kedvezményre vonatkozó jogosultság megállapításánál, a jogosult három gyermek esetén az egyes egyetemes szolgáltatási árszabások meghatározásáról szóló 259/2022. (VII. 21.) Korm. rendelet 5. § (1) bekezdésében meghatározott kedvezményes földgázmennyiségen felül további 22 086 MJ, valamint **a negyedik gyermektől** számítva gyermekenként további 11 043 MJ kedvezményes mennyiségre jogosult felhasználási helyenként és naptári évenként.

A villamosenergiáról szóló 2007.évi LXXXVI. törvény (VET.), valamint a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet (VET. Vhr.) tartalmazza a védendő fogyasztókra vonatkozó részletes szabályokat. A VET. 3.§ 66. pontja szerint védendő fogyasztó „a lakossági fogyasztók azon köre, akik (jogszabályban meghatározott szociális helyzetük, vagy valamely egyéb tulajdonságuk alapján) a villamosenergia-ellátásban megkülönböztetett feltételek szerint vehetnek részt.”

A VET 64.§ (1) bekezdése szerint a védendő fogyasztók szociálisan rászoruló vagy fogyatékossgal élő fogyasztóként részesülhetnek a villamosenergia-kereskedő és az elosztó hálózati engedélyesek által nyújtott külön jogszabályban részletesen meghatározott kedvezményben.

Védendő fogyasztók nyilvántartásába történő felvétel szociálisan rászoruló fogyasztóként (pl. annak, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, gyermekek otthongondozási díjában részesül vagy nevelőszülő) és/vagy fogyatékossgal élő fogyasztóként kérelmezhető. A védendő fogyasztókról az engedélyes vezet nyilvántartást a működési területén aszerint, hogy a fogyasztó milyen kedvezmény részesülhet – így a szociálisan

rászoruló fogyasztók részletfizetést, fizetési haladékokat kérhetnek vagy előre fizető mérőt igényelhetnek. A fogyatékossgal élő fogyasztókat különösen a méréssel, a leolvasással, a számlázással és a díjfizetési módokkal kapcsolatosan igényeiknek megfelelő, különleges bánásmódban kell részesíteni – így pl. havi mérőleolvasást igényelhetnek a felhasználási helyen vagy az általánostól eltérő mérőhely-kialakítását kérhetik.

Az MVM Next Kereskedelmi Zrt. szolgáltató által továbbított alábbi táblázat a 2023-ban nyilvántartott ügyfelek számára vonatkozóan tartalmaz adatokat havi lebontásban (a november és a decemberi számok még nem szerepelnek a táblázatban). A teljes egyetemes gáz- és áramszerezés mellett a táblázatban a volt ELMŰ-ÉMÁSZ (jelenleg MVM Next) és az E.ON számai is szerepelnek.

2023 - Védendő ügyfelek száma (db)												
ÖSZ ESZ	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szociálisan védett fogyasztó	6 812	7 175	7 201	6 788	6 951	6 873	6 871	6 806	5 987	6 144		
Fogyatékkal élő fogyasztó	598	608	606	540	568	571	574	578	578	578		
Szociálisan védett és fogyatékkal élő	74	70	6	30	7	7	6	6	3	7		
összes védendő:	7 420	7 794	7 843	7 334	7 529	7 661	7 481	7 390	6 673	6 729	0	0
ABE SZ	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szociálisan védett fogyasztó	1 753	1 806	1 818	1 495	1 518	1 571	1 563	1 547	1 395	1 413		
Fogyatékkal élő fogyasztó	305	305	302	278	282	278	278	277	278	274		
Szociálisan védett és fogyatékkal élő	5	6	11	5	4	6	7	7	7	7		
összes védendő:	2 064	2 116	2 123	1 759	1 809	1 869	1 848	1 828	1 680	1 694	0	0
EÉ	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szociálisan védett fogyasztó	6 093	6 146	6 054	6 137	6 215	6 212	6 147	6 739	5 719	6 759		
Fogyatékkal élő fogyasztó	528	628	787	791	791	798	803	732	792	794		
Szociálisan védett és fogyatékkal élő	53	53	49	49	49	49	49	50	50	50		
összes védendő:	6 929	7 077	6 891	6 976	7 054	7 059	6 996	6 581	6 560	6 549	0	0
EON	Január	Február	Március	Április	Május	Június	Július	Augusztus	Szeptember	Október	November	December
Szociálisan védett fogyasztó	6 606	6 682	6 584	6 678	6 939	6 904	6 644	6 662	4 391	3 960		
Fogyatékkal élő fogyasztó	497	502	512	449	450	449	448	448	452	453		
Szociálisan védett és fogyatékkal élő	14	14	12	5	5	11	11	10	10	9		
összes védendő:	7 117	7 198	7 108	6 335	6 399	6 384	6 301	6 110	4 855	4 482	0	0

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 7-10. bekezdéseiben foglaltak végrehajtását szolgáló komplex intézkedésekhez, illetve a cselekvési terv 75. oldal 1) pontban foglaltakhoz:

Gyermekek a leghátrányosabb helyzetű településeken

A 2019-ben indult **Felzárkózó települések (FETE)** hosszú távú programja egy komplex társadalmi integrációs program, amelynek célkitűzése a felzárkózás elősegítése Magyarország 300 leghátrányosabb helyzetű településén. A települések bevonása fokozatos, a program 2023 végéig 178 településen kezdődött el. 2022-23-tól a program finanszírozása európai uniós forrásokra (RRF, EFOP) támaszkodik.

A program beavatkozásait a helyi diagnózis alapján határozzák meg a megvalósító szervezetek, amelyek eszközrendszerébe ezek tartoznak, a teljesség igénye nélkül:

- a) gyermekek esélyeit növelő eszközök (koragyermekkorai fejlesztés, családmentor program, zenei és sport programok, drogprevenció),
- b) családfókuszú eszközök: infrastrukturális (lakáskörülmények javítása, szociális lakásügynökség működtetése, naperőművek telepítése - amelyek bevételeiből rászoruló családok fűtése támogatott előrefizetős órák segítségével),

a) A gyermekek esélyeit növelő eszközök

A FETE program közvetlen célcsoportja a program leghátrányosabb helyzetű településein élő 0-14 éves gyermekek, családjuk és a családokkal foglalkozó szakemberek, közvetett célcsoport pedig a „felzárkózó települések” teljes lakossága. Egyik legfontosabb fókusz a programban a 0-3 évesekre koncentrált programelem (első 1000 nap), eszközrendszer, melynek fő célja a koragyermekkor intenzív szociális kísérése és a gyermekek esélynövelésének komplex támogatása.

Elemi:

- A várandósság, a születés és a koragyerekkor időszakának komplex, szociális és természetbeni támogatása - a gyermekvállalással járó kockázati tényezők mérséklése természetbeni támogatással. Egyéni támogatás: babacsomag (4200 db); kismamacsomag (1730 db); Mocorgó otthoni játszósarok (3 korcsoport számára 3 830 db); magzatvédő vitamin (5020 db), kisgyermek számára vitamincsomagok (10 330 db), otthoni elsősegélycsomag (3847 db)
A Jelenlét ponton elérhető és használható eszközök a közösség számára: varrógép, sterilizáló, pelenka, betét, tetűirtószer, elsősegélykészlet); továbbá a Jelenlét Ponton elérhető még játszó- és fejlesztő szoba a kisgyermekesek számára.
- A kora gyermekkori segítőhálózat felépítése, helyi segítő/asszisztens alkalmazása a településen élő valamennyi hátrányos helyzetű család, valamennyi újszülött és a 0-3 éves korú gyermekek elérése és folyamatos gondozása, Jelenlét alapú komplex szociális kísérése érdekében.
2023 végéig a program a munkatársai révén 9600 3 év alatti gyermek fejlődésének, fejlesztésének, ellátási körülményeinek javításában működött közre.

b) Családfókuszú eszközök

A „Megújuló energiatermelés és felhasználás a hátrányos helyzetű településeken” projektben 2025. év végéig legalább 25 000 kWp megújuló energiát megtermelni képes erőmű-kapacitás kerül létrehozásra, amely legalább 5 ezer, pályázati úton kiválasztott hátrányos helyzetű család fűtését támogatja. 2023 végéig 20 naperőmű építése volt folyamatban és 2024 júniusában várható a vállalt 12 500 kWp kapacitás 20 naperőmű hálózatra csatlakozása és üzembehelyezése.

A családokon keresztül, közvetten a gyermekeket támogató, a lakhatási körülményeket javító programelem is a FETE program része. Kisgyermekes családok sokszor kerültek krízishelyzetbe amiatt, mert a nagy esőzések a hiányos tetőszerkezet, cserepek miatt az amúgy is rossz állagú, statikai szerkezetű épületeket meggyengítették, ezzel komoly kockázatot jelentve a családra biztonságát tekintve.

- A lakhatási körülmények műszaki biztonságának megteremtése, vagyis az életveszély elhárítása. 720 esetben történt beavatkozás: hiányos tetőszerkezet, leomlott kémény, esőcsatorna hiánya, repedező vályog falazat, megrepedt vagy teljes egészében hiányzó alapzat, hézagos vagy hiányzó nyílászárók.
- Az egészségesebb életkörülmények biztosítása érdekében a fontos feladat volt a fertőtlenítés, szemétszedés, a háztartási szemét újratermelődésének megakadályozása, külső és belső környezet tisztántartása.
- A programba bevont településeken a rágcsálók elszaporodása is jelentős problémát jelent, amelynek megoldása azért is nehéz, mert a legtöbb esetben illegális szemétkerakással párosul. A településeken élők környezetének rendezése és a lakosság egészségét veszélyeztető tényezők kiiktatása egyaránt fontos. A településeken megvalósított rágcsálóirtások száma elérte a 8 886 alkalmat, amíg rovarirtásokat 544 alkalommal hajtottak végre a megvalósítók.
- A téli krízis megelőzése, hogy a kisgyermekes családok esetében rendelkezésre álljon legalább egy fűtött helyiség a családok otthonaiban. 2023-ban 1770 db kályha beszerzése történt a 177 településen.

4. MUTATÓK, CÉLOK ÉS NYOMON KÖVETÉS

Irányadó terjedelem: 2-4 oldal

Azon tagállamoknak, amelyek cselekvési tervükben az ajánlás végrehajtása során mennyiségi vagy minőségi célkitűzést tettek, jelen alfejezetben kell beszámolniuk a vonatkozó mutatókban bekövetkezett változásokról. A többi tagállamnak a 11. § c) ii. pontjában foglaltaknak megfelelően kell meghatározniuk céljaikat.

Ebben az alfejezetben lehet hivatkozni a gyermekgondozásra és a gyermekek támogatására vonatkozó uniós benchmarking keretrendszerre és az Európai Gyermekgarancia uniós monitorozási keretrendszerére.

Emellett ismertetni kell a nemzeti nyomon követési keretrendszer jelenlegi helyzetét - hogy várható-e még további munka, és mely területeken (hiányosságok feltárása).

Adott esetben ebben az alfejezetben lehet felsorolni azokat a további célokat, amelyeket az Európai Gyermekgarancia ajánlás hatálya alá tartozó szolgáltatások bevezetésével kapcsolatban meg lehet határozni.

Korm.határozat 1. melléklet – 3. intézkedés: A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 indikátorrendszeréhez kapcsolódóan, a cselekvési tervben szereplő indikátorok figyelembevételével ki kell alakítani a nyomon követésére alkalmas mutatók rendszerét. – határidő: 2023. december 31.

Kapcsolódva a tanácsi ajánlás 11. c) pontja v. alpontjához, illetve a cselekvési terv 78. oldal V. fejezetéhez, reagálva egyben az Európai Bizottság megfigyeléseit tartalmazó levélre:

A tanácsi ajánlás a szociális jogok európai pillére cselekvési tervének része. A tanácsi ajánlás hozzájárul a szociális pillér gyermeknevelésről és a gyermekek támogatásáról szóló 11. alapelvének megvalósításához, kulcseleme a gyermekek jogairól szóló uniós stratégiának (2021), és kiegészíti a gyermekekbe való befektetésről szóló tanácsi ajánlást (2013). Célja a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem azzal, hogy garantálja a rászoruló gyermekek (az ajánlás szövege szerint a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának (AROE) kitett 0-17 éves személy) hozzáférését az alapvető közszolgáltatásokhoz. A rászorulókon belül az ajánlás speciális célcsoportjai a következők:

- hajléktalan vagy súlyos lakhatási deprivációban élő gyermekek
- fogyatékossgal élő gyermekek
- mentális problémákkal küzdő gyermekek
- bevándorló szülővel élő vagy nemzetiségi származású gyermekek, különösen romák
- alternatív, különösen intézeti gondozásban élő gyermekek
- bizonytalan családi helyzetben lévő gyermekek.

Az európai gyermekgarancia tanácsi ajánlás monitorozási keretrendszerének első változatát a Szociális Védelmi Bizottság (SPC) 2023 novemberében hagyta jóvá, így az már felhasználható a 2024 tavaszi nemzeti jelentésekhez. Az uniós monitorozási keret messze nem teljes, számos területet csak részben fednek le uniós mutatók, sok esetben nemzeti mutatók sem állnak rendelkezésre, illetve nem minden releváns uniós mutató

rendelkezik azonos szintű összehasonlíthatósággal és megbízhatósággal. Egyes esetekben a kis mintanagyság miatt egyes tagállamokra hiányoznak adatok, illetve a konfidencia-intervallumok nagyobbak a szokásosnál. A keret használ az Európai Statisztikai Rendszeren kívüli forrásokból gyűjtött, attól eltérő szabványoknak megfelelő adatokat is, amelyek csak korlátozottan összehasonlíthatók. Fontos szempont volt a gyermekspecifikus mutatók szerepeltetése a háztartási mutatókkal szemben, amelyeket a teljes népességre, és külön az AROPE lakosságra is kiszámolnak. Az uniós monitorozási keret, ahogy az azt felhasználó hazai is egy folyamatosan élő és fejlesztés alatt álló (munka)anyag.

Az alábbiakban szereplő, a magyar nemzeti cselekvési terv végrehajtását nyomon követni kívánó monitorozási keret elsősorban az uniós keretre épül, de emellett tartalmaz hazai mutatókat is, amelyek pl. a társadalmi felzárkózási indikátorrendszerben és a hazai cselekvési tervben jelennek meg (de nem vesz át onnan mindent). A mutatók kisebb része normatív értékkel bíró eredménymutató, nagyobb része az adott területet jellemző kontextus indikátor. A kialakított monitorozási keret felépítése követi az uniós keret szerkezetét: az első rész az ajánlás célcsoportjaiként megjelölt rászoruló gyermekek számának nyomon követésére szolgál, míg további hat rész monitorozza e gyermekek említett szolgáltatásokhoz való ingyenes és hatékony hozzáférését.

A TANÁCSI AJÁNLÁS VÉGREHAJTÁSÁNAK MONITOROZÁSA **ÖSSZEFOGLALÓAN**

Célcsoportok

1. AROPE gyermekek
2. Fogytékossággal élő gyermekek
3. Nemzetiségi, roma, illetve migráns háttérű gyermekek
4. Bizonytalan családi helyzetű gyermekek, akik:
 - a. egyszülős háztartásban élnek;
 - b. fogytékossággal élő szülővel élnek
 - c. mentális egészségi problémák vagy tartós betegség van jelen a háztartásban
 - d. kábítószer-használat vagy családon belüli erőszak fordul elő a háztartásban
 - e. hátrahagyott gyermekek
 - f. tizenéves anya gyermekei vagy maguk tizenéves anyák
 - g. akiknek valamely szülője fogvatartott
5. Hajléktalan, illetve a súlyosan elégtelen lakáskörülmények között élő gyermekek
6. Mentális egészségi problémával küzdő gyermekek;
7. Alternatív (intézményi) gondozásban részesülő gyermekek

Tématerületek

1. Célcsoport nagysága
2. Kora gyermekkori neveléshez és gondozáshoz (ECEC) való hozzáférés
3. Oktatáshoz való hozzáférés
4. Egészséges ételhez való hozzáférés iskolai napokon
5. Megfelelő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés
6. Egészséges táplálkozáshoz való hozzáférés
7. Megfelelő lakhatás

A monitorozási keretben az uniós monitorozási keretben szereplő (két számjegyű kóddal jelzett) indikátorok mellett külön alpontban szerepelnek a Bizottság által javasolt (három számjegyű) nemzeti indikátorok, és **vastagon** a nemzeti cselekvési tervben szereplő,

illetve más forrásból származó nemzeti indikátorok és azok aktuális értékei. A mutatók mellett zárójelben szerepel azok forrása, esetleges kontextus jellege és több esetben – bár sajnos még nem következetesen – az Eurostat kódja a könnyebb visszakereshetőség érdekében.

INDIKÁTOROK RÉSZLETESEN

1. Célcsoport nagysága

- 1.1.A szegénység vagy társadalmi kirekesztettségnek (ARÓPE) kitett gyermekek száma és aránya (Eurostat ILC_PEPS01N), arányok külön-külön a szegénységi dimenziókban
- 1.2.Gyermekek szegénységi rése (Eurostat)
- 1.3.Egyszülős családban élő gyermekek (Eurostat)
- 1.4.Egyszülős családban élő ARÓPE gyermekek (Eurostat számítás)
- 1.5.Bevándorló családi háttérű gyermekek száma (Eurostat; kontextus)
- 1.6.Bevándorló családi háttérű ARÓPE gyermekek aránya (Eurostat számítás)
- 1.7.Fogyatékos szülővel élő ARÓPE gyermekek (Eurostat számítás)
- 1.8.Az egészségügyi háttérű korlátokkal élő 0-15 éves gyermekek aránya (Eurostat ILC_HCH13; kontextus)
- 1.9.Az alternatív gondozásban élő gyermekek aránya gondozási típusok szerinti bontásban egy adott időpontban; a bentlakásos ellátásban élő gyermekek aránya az alternatív gondozásban élő gyermekekben belül (Datacare)
- 1.10. Nemzeti indikátorok:
 - 1.11.1 **A szegénység kockázatának kitett roma gyermekek aránya, a kvázi-munkanélküli családban élő, valamint a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő roma gyermekek aránya (KSH HKÉF).**
 - 1.11.2 Tartós jövedelmi szegénységi arány a 0-17 évesek körében (KSH és Eurostat, bár nem minden tagállamra robusztus)
 - 1.11.3 A szociális védelmen belül a családokat segítő társadalmi juttatások színvonala az EU-s átlaghoz viszonyítva, PPS/fő (KSH, de csak 2019-ig áll rendelkezésre)
 - 1.11.4 A gyermekneveléssel kapcsolatos támogatások reálérték-indexe (KSH számítás)
 - 1.11.5 **Hátrányos helyzetű gyermekek száma (RGYK; csak a 25 év alattiakra; KSH)**
 - 1.11.6 **Családok és gyermekek átmeneti otthonában élők száma (2021-ben 2319 szülő és 4116 gyermek, külső férőhelyen 96 szülő és 147 gyermek; gyermekek átmeneti otthonában 89 szülő és 559 gyermek; MÁK; kontextus).**
 - 1.11.7 **Nevelőszülőnél elhelyezett gyermekek, ezen belül a 12 éven aluliak aránya (2021-ben 23 327 gyermek és fiatal felnőtt 69,1%-a volt nevelőszülőnél; ezen belül az arány a 12 éven aluli gyermekek esetében 87,4%; KSH).**
 - 1.11.8 **Nevelőszülőnél elhelyezett fogyatékos, tartósan beteg gyermekek aránya (2021-ben 61,2%; KSH).**
 - 1.11.9 A szakellátásban elhelyezett különleges szükségletű gyermekek közül a fogyatékossgal élők aránya (KSH)
 - 1.11.10 **Örökbefogadás adatai (KSH; kontextus).**
 - 1.11.11 Szociális és anyagi nélkülözésben élő gyermekek aránya (KSH)

- 1.11.12 Szociális és anyagi nélkülözésben élő gyermekes családok aránya (mely a magyar nemzeti szegénységi cél a szociális pillér cselekvési tervéhez 2030-ra; Eurostat és KSH)

INDIKÁTOROK TÉMATERÜLETENKÉNT

2. Kisgyermekkorai neveléshez-gondozáshoz (ECEC) való hozzáférés

- 2.1. AROPE gyermekek részvétele az ECEC-ben (0-2, 3-tól iskolakezdésig; gondozási intenzitás szerint; Eurostat).
- 2.2. Életkor, amelytől közfinanszírozott ECEC igénybe vehető (Eurydice)
- 2.3. Az alacsony jövedelmű háztartások gyermekgondozásának önköltsége az átlagbér arányában (OECD adók és juttatások („tax-ben”) adatbázisból, kontextus)
- 2.4. ECEC-re fordított közkiadások a GDP %-ában és gyermekenként (Eurostat EDUC_UOE_FINE09, kontextus)
- 2.5. Nemzeti indikátorok:
- 2.5.1. A 0-2 éves és az 1-2 éves korosztály összlétszámának a bölcsődei ellátást biztosító férőhelyekhez viszonyított aránya (KSH-MÁK; kontextus)**
- 2.5.2. Óvodába járó 3-5 éves gyermekek aránya (KSH)**
- 2.5.3. Óvodai férőhely-kihasználtság (KSH)**
- 2.5.4. Hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya a gyermekek bölcsődei ellátásában, ezen belül a védelembe vett gyermekek aránya (KSH, kontextus).**
- 2.5.5. Biztos kezdet gyerekházak száma (BM)**
- 2.5.6. Biztos kezdet gyerekházak rendszeres gondozásában részesülő 0-3 éves gyermekek száma (KSH, kontextus)**
- 2.5.7. A sajátos nevelési igény megállapítása, felülvizsgálata miatt a szakértői bizottságok által vizsgált, óvodába nem járó, óvodaköteles életkorú gyermekek aránya (KSH)**
- 2.5.8. Gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás keretében ellátott gyermekek száma és aránya (2021. október 1: 5232; KIRSTAT, kontextus)**
- 2.5.9. Intézményben élő gyermekek részvétele az ECEC-ben (MÁK, kontextus)**
- 2.5.10. A bölcsődei ellátást igénybe vevő sajátos nevelési igényű illetve korai fejlesztésre jogosult gyermekek száma és aránya (2021-ben 869 fő, a beíratott gyermekek 3,2%-a; KSH, kontextus). Az AROPE gyermekek 2021-ben a beíratott gyermekek 2,6%-át tették ki.**

3. Oktatáshoz való hozzáférés

- 3.1. Az olvasásban, matematikában és természettudományokban gyengén teljesítő 15 évesek aránya (PISA), társadalmi-gazdasági státusz szerinti bontásban (+ rés)
- 3.2. Azon AROPE gyerekek, akiknek a formális oktatásban való részvételét önbevallás alapján nagyban hátráltatja magas költség (+ rés, Eurostat)
- 3.3. Azon gyermekek aránya, akik anyagi okok miatt nem engedheti meg maguknak a részvételt külön kiadást jelentő iskolai programokon és kirándulásokon (Eurostat)
- 3.4. A korai iskolaelhagyók aránya, kor, nem és a szülők iskolai végzettsége szerinti bontásban (+ rés, Eurostat, kontextus).
- 3.5. Az egy tanárra jutó tanulók száma az iskolák társadalmi-gazdasági profilja szerint (+ rés, PISA/OECD, kontextus).
- 3.6. Az egy tanulóra jutó államháztartás oktatási kiadás iskolai végzettség szerinti bontásban (alap- és középfokú oktatás; Eurostat, kontextus).
- 3.7. Nemzeti indikátorok:

- 3.7.1. Az oktatásban részt vevő hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek, tanulók (18 éves korig tanköteles) aránya nemek szerint (a tankötelezettség végéig, illetve a középfokú oktatás befejezéséig; OH/KSH és NSZFH, kontextus).
- 3.7.2. Tanodába járó diákok száma (OH/BM; kontextus)
- 3.7.3. NEET ráta a 15–24 évesek körében romák és nem romák esetében (+ rés; MEF)
- 3.7.4. **A köznevelési és szakképző intézményekben a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek, tanulók száma, az integrált oktatási intézmények száma és aránya (köznevelésben 2021. október 1-n 83 472 volt SNI, az integrált ellátás aránya 67%; 2021. októberében 4312 intézmény látott el SNI gyermekeket (80%), 96% folytatott inkluzív oktatást; szakképző intézményben 2021/2022-es tanévben 16 393 SNI tanuló volt; OH és NSZFH, kontextus).**
- 3.7.5. Sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók aránya az 1-8. évfolyam nappali oktatásában (2021. október 1: 58311; OH, kontextus)
- 3.7.6. Felsőfokú oktatásban részt vevő 15–24 éves romák aránya (+ rés; MEF)
- 3.7.7. **Migráns gyerekek oktatása: 2022 szeptemberében 4000 ukrainai tanuló nevelése-oktatása kezdődött meg a köznevelésben. Szakképző intézményben mintegy 40, Ukrajnából menekült tanuló vesz részt képzésben (OH, BM, kontextus).**

4. Egészséges ételhez való hozzáférés iskolai napokon

- 4.1. Azon háztartások aránya, ahol a gyermekek nem engedhetik meg maguknak a húst, csirkét, halat (vagy vegetáriánus megfelelő) tartalmazó étkezést minden második napon (+ rés; Eurostat).
- 4.2. Nemzeti indikátorok:
- 4.2.1. **Az intézményi gyermekétkeztetésben résztvevő tartósan beteg vagy fogyatékossgal élők, illetve akik ilyen gyermeket nevelő családban élnek aránya. Ezen belül azok aránya, akik az anyagi helyzetük miatt jogosultak ingyenes étkeztetésre. (Előbbiek 2021-ben az ingyenesen étkezők 7,5%-át tették ki (KSH, kontextus). A bölcsődei intézményekbe beíratott gyermekek 63%-a részesült ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben 2021-ben.**
- 4.2.2. Intézményi (és ezen belül ingyenes) gyermekétkeztetésben részt vevő iskolák és gyermekek száma, aránya (OH, NSZFH, KSH; kontextus)
- 4.2.3. Iskolatej, iskolagyümölcs- és iskolazöldség programokban részt vevő iskolák és gyermekek száma (AM)
- 4.2.4. Azon gyermekek aránya, akik ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben részesülnek, korcsoportonként (a gyermekspecifikus deprivációs mutató frissített változatán alapulva). (Eurostat számítás)

5. Megfelelő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés

- 5.1. AROPE gyermekek „nagyon jó” szubjektív egészségben (Eurostat)
- 5.2. AROPE gyermekek nem kielégített egészségügyi szolgáltatási szükséglettel (Eurostat számítás)
- 5.3. Nemzeti mutatók:
- 5.3.1. Az összes és az alacsony jövedelmű gyermekek ingyenes/teljesen támogatott hozzáférése a rendszeres egészségügyi ellenőrzéshez a gyermekek esetében, korcsoportonként (ESPAN).
- 5.3.2. Rendszeres egészségügyi szűrővizsgálathoz való hozzáférés az összes és az alacsony jövedelmű gyermekek esetében, életkorokra lebontva (ESPAN)

- 5.3.3. Csecsemő- és gyermekhalandóság (1-14 év), oltási lefedettség (Eurostat/HBSC, kontextus)
- 5.3.4. Perinatális halandóság (KSH)
- 5.3.5. Egészségfejlesztési Irodák (EFI) száma (2024: 106, cél: országos lefedettség)
- 5.3.6. Mentális egészségfejlesztési funkcióval rendelkező EFI (2024: 71, cél: országos lefedettség)
- 5.3.7. Alacsony testsúllyal született gyermekek aránya (KSH, kontextus)
- 5.3.8. Fiatalkori terhességek aránya (KSH)
- 5.3.9. A magukat hetente levertnek érző 11, 13 és 15 éves gyermekek aránya (HBSC, kontextus)
- 5.3.10. **Egy 2018-as felmérés szerint a tinédzserek szubjektív egészsége romlott 2014-hez képest: ¼ nem tartja jónak az egészségét, 3/10 számol be hangulati /depresszív problémákról. 1/8 legalább hetente rágyújt, 4/10 fogyasztott alkoholt az elmúlt egy hónapban, és ¼ próbált már drogot. A 16 évesek körében a tiltott szerek próbálása 1995-2011 között nőtt 19,9%-ra, majd 2019-re 13,9%-ra csökkent, EU átlag alatti („Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása” (HBSC) négyévenkénti felmérés).**
- 5.3.11. Dohányzás és alkoholfogyasztás a 15-17 éves lakosság körében (naponta dohányzók és nagyivók aránya; társadalmi felzárkózási indikátorrendszer 3.3.g és 3.3.f indikátorok, csak 5 évente áll rendelkezésre)
- 5.3.12. Gyermekorvosok leterheltsége, 1 házi gyermekorvosi szolgálatra jutó gyermek (KSH, kontextus)
- 5.3.13. Területi védőnői üres állások aránya (NEAK)
- 5.3.14. **Magyarországon 2016-ban a 7–14. évfolyamos diákok körében a szerencsejáték-használat életprevalencia-értéke 58%, ezen belül 9,6% esetében a probléma alacsony, 5,9%-uknál közepes, 2,1%-nál magas mértékű (Paksi–Magi–Demetrovics 2016; a kutatás folytatásának hiányában kihúzandó az indikátor).**
- 5.3.15. **2018-ban a 0-18 évesek körében véghez vitt öngyilkosság: 20. 2010-től 2019-ig évente kb. 1500 18 év alatti követett el öngyilkossági kísérletet (NEAK NEKIR).**

6. Egészséges táplálkozáshoz való hozzáférés

- 6.1. Azon háztartások aránya, ahol a gyermekek nem engedhetik meg maguknak a húst, csirkét, halat (vagy vegetáriánus megfelelő) tartalmazó étkezést minden második napon (+ rés; Eurostat).
- 6.2. A mindennap reggeliző 11, 13 és 15 éves gyermekek aránya nemek és családi hovatartozás szerint (HBSC, kontextus)
- 6.3. A túlsúlyos vagy kövér 11, 13 és 15 éves gyermekek aránya nemek és családi hovatartozás szerint (HBSC, kontextus)
- 6.4. Nemzeti indikátorok
- 6.4.1. Szünidei gyermekétkeztetésben részt vevő gyermekek száma (PM, kontextus)

7. Megfelelő lakhatás

- 7.1. Túlzott lakhatási költségű háztartásban élő AROPE gyermekek aránya (Eurostat)
- 7.2. Súlyos lakhatási deprivációban élő AROPE gyermekek aránya (Eurostat)
- 7.3. Túlzásúfolt lakhatásban élő AROPE gyermekek és rés (Eurostat)
- 7.4. A lakást melegen nem tudni tartó háztartásban élő AROPE gyermekek aránya (Eurostat)

7.5. Nemzeti mutatók

7.5.1. Lakhatás megfelelése a romák körében (KSH)

7.5.2. A közüzemi számlákat fizetni nem tudók aránya a gyermekes családok körében (Eurostat, KSH)

7.5.3. FETE programban érintett települések száma (BM, kontextus)

A nemzeti cselekvési tervben **további célok** lehetnek:

A **tanácsi ajánlás 7. f) pontjában** foglaltak kapcsán tervezett intézkedés, az általános iskola alsó tagozatos tanulóinak intézményi gyermekétkeztetésében a bölcsődés, óvodás gyermekek részére már biztosított kedvezményrendszer bevezetésével **az ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben részesülők száma becsülhetően kb. 80 ezer fővel növelhető.**

A **tanácsi ajánlás 9. a) pontjában** foglaltak kapcsán tervezett intézkedés, az ingyenes szünidei gyermekétkeztetés jogosult körének a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetűnek nem minősülő, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek való kiterjesztésével **az ingyenes szünidei gyermekétkeztetésre jogosultak száma becsülhetően kb. 100 ezer fővel, az ellátást ténylegesen igénybevevők száma kb. 60 ezer fővel növelhető.**

5. FINANSZÍROZÁS

Irányadó terjedelem: 1-3 oldal

Ezen alfejezetben az ajánlás végrehajtására fordított pénzeszközökről kell beszámolni, szolgáltatásonkénti bontásban. A költségvetés tervezéséről – a cselekvési terv jövőbeli végrehajtására elkülönített forrásokról – szintén itt kell számot adni. Az uniós alapok felhasználásáról szóló jelentés duplikációjának elkerülése mellett jelen alfejezetnek arról is számot kell adnia, hogy a forrásokat az Európai Gyermekgarancia végrehajtására használták-e fel, és ha igen, milyen mértékben.

A nemzeti cselekvési terv végrehajtására külön forrásallokációra nem került sor, az egyes intézkedések megvalósulása hazai költségvetési vagy uniós forrásokból finanszírozott. A jelentésben bemutatott intézkedések végrehajtását bemutató részletes leírásban az egyes intézkedések esetében feltüntettük a finanszírozás forrását és mértékét.

Gyermekétkeztetés (az ajánlás 7. f) és 9. a) pontjai):

Év	Intézményi gyermekétkeztetés központi költségvetési támogatása (millió Ft)	Szünidei gyermekétkeztetés központi költségvetési támogatása (millió Ft)	Nyári szünidei, szünidei gyermekétkeztetés egy főre jutó fajlagos támogatása	Összes központi költségvetési támogatás (millió Ft)
2021	84 228	2 803,2	285 – 570 Ft	87 031,2
2022	98 567,1	2 833,7	285 – 570 Ft	101 400,8
2023	98 752,4	2 768,7	285 – 570 Ft	101 521,1

2024	n.a.	n.a.	285 – 570 Ft	105 823,4
------	------	------	--------------	-----------

Forrás: Pénzügyminisztérium

A nevelőszülők részére járó **nevelési ellátmány 2023. január 1-jétől történt 25%-os emeléséhez a központi költségvetés közel 2,2 milliárd Ft (2 179,4 millió Ft) forrást biztosított beépülő jelleggel.**

A 2021-2027-es programozási időszakban az EFOP Plusz keretében tervezett társadalmi felzárkózási fejlesztések (3. prioritás) az ESZA Plusz forráson belül összesen 22,55%-kal járulnak hozzá az Európai Gyermekgaranciához. A százalékos hozzájárulások mértéke az érintett intézkedésekkel kapcsolatban:

Gyermekes családok szegénységének csökkentése és oktatási esélyteremtés: fejlesztések a gyermekek esélyeinek növelését, az őket sújtó nélkülözés és szociális hátrányok újratermelődésének megakadályozását szolgálják. A beavatkozások hozzájárulnak a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzéséhez, továbbá a gyermekek és szüleik egészséges életmódjának kialakulásához is. Az intézkedések a legkorábbi életkortól kezdve a szülők bevonásával segítik a lakókörnyezeti és szociokulturális hátrányokkal induló gyermekek felzárkózását. A társadalmi felzárkózás elősegítésében kulcsfontosságú az iskolai végzettség növelése, a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, a köznevelési rendszer hátránykompenzáló képességének támogatása, valamint esélyteremtő, iskolán kívüli programok megvalósítása. A gyermek-életút minden szakaszát végigkísérő, egymást erősítő és egymásra épülő programok a hátrányos helyzetű gyermekek számára megteremtik a felzárkózás lehetőségét, és jobb életminőség megteremtéséhez vezetnek.

- integrált járási gyermekprogramok: 90%
- a koragyermekkorai felzárkózást segítő új Biztos Kezdet Gyerekházak létrehozása: 100%
- óvodai esélyteremtő programok folytatása: 100%
- új Tanodák létrehozása a továbbtanulási esélyek növelése érdekében: 100%
- roma lányok végzettség nélküli iskolaelhagyásának csökkentése: 100%
- kollégiumi körülmények között megvalósuló prevenciós programok: 100%
- felzárkózási célú közösségi szolgáltató terek továbbfejlesztése az egységes szakmai szempontokon alapuló szolgáltatások biztosítása érdekében: 60%

A gyermekes családok szegénységének csökkentése című intézkedésre és az oktatási esélyteremtés című intézkedésre allokált ESZA Plusz források 88%-a járul hozzá az Európai Gyermekgaranciához.

Szegregált élethelyzetben élők helyzetének javítása komplex programokkal: a fejlesztések a telepszerű körülmények között élő személyek társadalmi integrációját célozzák, a periférikus élethelyzetek felszámolására irányulnak.

A szegregált élethelyzetben élők helyzetének javítása komplex programokkal c. intézkedésre allokált ESZA Plusz forrás 10%-a járul hozzá az Európai Gyermekgaranciához. Az intézkedés kapcsolódik a 4.5 A romák befogadására vonatkozó nemzeti stratégiai szakpolitikai keret ún. tematikus feljogosító feltételéhez, mely nem került még elfogadásra az Európai Bizottság részéről.

A 2021-2027-es programozási időszakban az EFOP Plusz keretében **tervezett** szociális fejlesztések (4. prioritás) az ESZA Plusz forráson belül összesen 23,79%-kal járulhatnak majd hozzá az Európai Gyermekgaranciához.

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a program uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan.

6. TANULSÁGOK ÉS TOVÁBBI FEJLESZTÉSEK

A 2. és a 3. alfejezet ("Célcsoport" és "A szolgáltatások kiterjesztése") alapján az utolsó alfejezetnek össze kell foglalnia a fennmaradó hiányosságokra vonatkozó információkat, azaz a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek számát, akik továbbra sem férnek hozzá ténylegesen és ingyenesen az ajánlásban foglalt szolgáltatásokhoz.

Továbbá meg kell vizsgálni a végrehajtás továbbfejlesztésének lehetőségeit, a cselekvési tervre vonatkozó bizottsági észrevételek figyelembevételével.

Tekintettel arra, hogy a nemzeti cselekvési terv végrehajtása jelenleg kezdeti szakaszban van, az uniós forrásokból finanszírozandó intézkedések zömmel még nem indulhattak el, az intézkedések végrehajtásának jelenlegi fázisában nem megállapítható a nemzeti cselekvés személyi hatálya alá tartozó gyermekek pontos létszáma.

Más hiányosság egyelőre nem azonosítható.

7. KÖVETKEZTETÉSEK

Irányadó terjedelem: 2-6 oldal

Az utolsó alfejezetnek össze kell foglalnia a jelentés főbb megállapításait, és átfogó értékelést kell adnia arról, hogy a jelentéstevő tagállamban a jelentéstételi időszak alatt hogyan hajtották végre az ajánlást.

A bevált jó gyakorlatok bemutatása a többi tagállammal való (és a honlapon) történő megosztás céljából.

A nemzeti cselekvési terv benyújtása óta eltelt időszakban a Korm.határozatban vállalt 13 intézkedés végrehajtása zömmel megkezdődött. Az 1-3. intézkedés teljesítése a Korm.határozatban foglalt határidőre (2023. december 31.) megtörtént, a további 10 intézkedés időarányos végrehajtása folyamatban van, míg néhány intézkedés elindítása az uniós források hiányában még várat magára. A végrehajtás állásáról az egyes intézkedéseknél részletesen beszámoltunk.

A nemzeti cselekvési terv IV. fejezetében foglalt, már megtett vagy tervezett intézkedések állásáról szintén tételesen beszámoltunk.

A beszámolóból az alábbi főbb megállapítások vonhatók le:

Egészségügy

Az érintett ágazatokkal együttműködésben a vizsgált időszakban számos törekvés valósult meg a célból, hogy „az egészség mint érték” szemlélet már kisgyermekkoról fókuszba

kerüljön, illetve hogy a prevenció megközelítés nagyobb hangsúlyt kapjon. Mindezen törekvések fontos terepe az egészségfejlesztés, amelynek szervezeti letéteményese a hazai egészségfejlesztési hálózat. A hazai célok maradéktalan teljesülése érdekében törekedni kell a meglévő hálózat országos egészségfejlesztési hálózattá bővítésére. A Korm. határozatban foglalt feladatok végrehajtása érdekében szükség van az egészségfejlesztési irodák jogállásának rendezésére; ez teremtheti meg az erre épülő szervezeti, működési, szakmai-módszertani változtatások alapját. Ezt követően válik lehetővé a hálózat országossá tétele, valamint a jelenleg nem minden egészségfejlesztési irodában működő mentális egészségfejlesztési funkció létrehozása, amely a gyermekekkel kapcsolatos mentális egészségfejlesztés három fő irányát – destigmatizáció, stresszkezelés, depresszió-öngyilkosság prevenció – támogatja.

2020-ban és 2023-ban az Egészségügyért Felelős Államtitkárság több ponton erősítette a gyermekek vonatkozásában a testi-lelki egészség megtartásának és fejlesztésének fontosságát. A Köznevelésért Felelős Államtitkársággal szoros együttműködésben komplex megelőzési programot indított, iskolai szinten a teljeskörű egészségfejlesztés, a lelki egészség előmozdítását és a függőségek visszaszorítását célzó iskolai program címmel. A népegészségügyi szakma együttműködésével valósult meg továbbá a közösségi nevelés tantárgy egészségfejlesztési tematikájának kidolgozása.

A vizsgált időszakban a kormányzat speciális programmal segítette a szegregátumokban élő szerhasználat visszaszorítását, a felzárkózó települések programhoz kapcsolódva. Ennek keretében addiktológiai konzultánsok közvetlenül segítik a szenvedélybetegségekkel kapcsolatos problémák megelőzését és kezelését, képzési programokkal és személyes jelenlétükkel támogatják a helyi szociális szakemberek munkáját. A képzést követően valósulhatott meg a helyben megjelenő addiktológiai problémákhoz igazított konkrét és célirányos szakmai segítségnyújtás (prevenció és intervenció). A gyermekvédelmi szakellátási program megvalósítása pedig azt a célt szolgálja, hogy nyolc gyermekvédelmi intézményben delegált addiktológiai szakember jelenlétével segítette az intézményekben szakellátást nyújtó kollégákat az addiktológiai jelenségek megelőzése és kezelése, az ellátott gyermekek addiktológiai jellegű problémáinak enyhítése, az egészségtudatosság növelése céljából.

Az elmúlt években számos intézkedés történt a dohányzás visszaszorítása érdekében is, amelyek a fiatalok és a nemdohányzók védelmét is szolgálják. Tilos a dohánytermékek közvetlen és közvetett reklámja és ingyenes terjesztése. Zárt légtérű közterületeken, közintézményekben tilos a dohányzás és az e-cigaretta használata. A dohánytermékek egységes csomagolását 2022. január 1-től vezettük be. A mentol cigarettában és a cigarettadohányban bármilyen céllal hozzáadott adalékanyagként 2022. január 26-tól tiltott. A lakosság egészségi állapotának javítása szempontjából fontos a dohánytermékek fogyasztásának és más élvezeti célú nikotintartalmú termékek (pl. nikotinos tasak) rendszeres használatának visszaszorítása, amelynek használata életveszélyes lehet, így kidolgozásra került az összetevőkre, a nikotin maximális megengedett mennyiségére, az adalékanyagokra, a csomagolásra, a káros hatásra vonatkozó tájékoztatásra, a gyermekzár kötelező használatára vonatkozó szabályozás, valamint a dohányzási célú gyógynövénytermékek összetevőinek szigorú szabályozása.

12 mobil rendelővel, valamint ún. Egészségpontok kialakításával a felzárkózó településeken egy olyan pilot programot valósítunk meg, amelynek elsődleges célja volt, hogy új típusú, innovatív telemedicinális ellátási forma segítségével biztosítson egészségügyi szolgáltatásokat a térségben. A gyermekek ellátása során elsődlegesen a megelőző vizsgálatok elvégzése, valamint a gyakori, akut gyermekbetegségek helyszíni

ellátása a cél. Kiemelt szerepet kapott a szülők edukációja, amely témaspecifikus tájékoztató anyagokkal, a gyermekek egészségi állapotával kapcsolatos ismeretátadó előadásokkal és gyakorlati képzéseken keresztül valósul meg (pl. csecsemő- és újszülöttellátás). A 2018-ban elindított Gyermekszemészeti szűrőprogram az elmúlt két évben is lehetőséget nyújtott arra, hogy Magyarország felzárkózó településein élő gyermekek is időben hozzájussanak a megfelelő gyermekszemészeti ellátáshoz, ami magában foglalja a szemüveg felírását, különböző látásterápiákat (pl. szemtapaszolás), időszakos kontrollokat, szükség esetén további szemész-szakorvosi vizsgálatot vagy a műtétet is.

Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet (OGYÉI) (jogutódja a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ - NNGYK) ajánlást készített az iskolai büfék árukínálatának egészségesebbé tétele érdekében, amely itt érhető el:

https://ogyei.gov.hu/dynamic/Segedlet_az_iskolabufek_arukinalatanak_kialakitasahoz_20221104%20v05.pdf.

Az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) (jogutódja a Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ - NNGYK) 2007-ben lebonyolított, a vízivást népszerűsítő, eredményes modellprogramja (Hungarian Aqua Promoting Programme in the Young) nyomán 2010 óta évente, a március 22-i víz világnapjához kapcsolódóan meghirdetésre kerül a HAPPY-hét, melyet a programhoz csatlakozó iskolák, óvodák önállóan, az NNGYK által biztosított programelemek és segédanyagok felhasználásával valósítanak meg. A program révén egyre több fiatal tesz szert játékos formában olyan ismeretekre, melyek hosszú távon – a folyadékbeviteli szokások megváltoztatásával, a cukros üdítők helyett az ivóvíz előnyben részesítése révén – hozzájárulhatnak a gyerekkori elhízás terjedésének visszaszorításához.

Kora gyermekkori nevelés és gondozás

Számos pozitív intézkedést vezetünk be az örökbefogadási folyamat egyszerűsítése érdekében - amelyek megfelelnek a tanácsi ajánlásban foglaltaknak –, hogy az örökbefogadható gyermekek minél előbb szerető családba kerülhessenek, és az örökbefogadásra várakozó házaspárok, egyedül örökbefogadók szülővé válhassanak.

Álláspontunk szerint a 3 év alatti gyermekek napközbeni ellátása kapcsán hatályban lévő hazai intézkedések megfelelnek a tanácsi ajánlásban foglaltaknak; az AROPE gyermekek bölcsődei ellátáshoz való hozzáférése – az önkéntes igénybevétel lehetőségét is figyelembe véve – megfelelően biztosított.

Köznevelés

A jelentéssel érintett időszakban már a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók közel 70 %-a inkluzív keretek között részesül a köznevelési ellátásokban. Az inkluzív nevelés térhódításával a különnevelő intézmények száma jelentősen csökkent, az együttnevelő intézmények száma – és így összességében a sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat ellátó intézmények száma és aránya – folyamatosan emelkedik. Az iskolák és a szülők munkáját segítő pedagógiai szakszolgálati intézmények 2013. évi átalakítása óta folyamatosan emelkedik azon gyermekek száma, akiket a rendszer képes ellátni. Fontos hangsúlyozni, hogy nem az ellátásra szoruló, hanem a szükséges ellátásokat megkapó gyermekek száma emelkedett. Az ellátási igények detektálása azelőtt is megtörtént, csak a tényleges ellátás ütközött akadályokba. A folyamatosan javuló ellátás a szakmai fejlesztéseknek, az egységes szakmai protokolloknak, az egységes intézményi struktúrának és a státusz bővítésnek köszönhető. 2022 szeptemberétől már 10 egyetemen

folyik gyógypedagógus-képzés, továbbá a Semmelweis Egyetem Pető András Karán konduktor-képzés, valamint a gyógypedagógia, és a konduktív pedagógiai már önálló MA képzéssel is rendelkezik.

A cselekvési tervben bemutatott, a hátrányos helyzetű tanulói csoportok iskolai sikerességének támogatását, minőségi és inkluzív oktatáshoz való hozzáférést szolgáló intézkedések az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030 kiemelt célkitűzéseinek megvalósítását szolgálják, illeszkedve egyúttal a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030. dokumentum céljaihoz. Az intézkedések végrehajtása folyamatosan zajlik, a beavatkozások hozzájárulnak ahhoz, hogy a köznevelési rendszerben szerzett tudás, tapasztalat eredményeként növekedjen a tanulók tudása, képességei, ismeretei (pedagógiai hozzáadott érték növekedése). Az intézményi szintű fejlesztések elvárt eredménye a tanulói teljesítmények javulása, figyelembe véve az iskolai társadalmi-gazdasági környezet tanulók eredményeire gyakorolt jelentős hatását. A cél továbbra is az, hogy e beavatkozások pozitív hatást gyakoroljanak a köznevelési intézmények eredményességének alakulására, az iskolák közötti különbségek csökkentésére, a lemorzsolódás megelőzésére.

A köznevelési ágazat részéről vállalt intézkedések közül legintenzívebben a digitális oktatás fejlesztésére irányuló haladtak. A hátrányos helyzetű tanulóknak kiosztott notebook-ok nagymértékben segítik informatikai kompetenciáik fejlődését, ezáltal felzárkózásukat.

Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030. 2023. évi módosításával az alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás fejezetben a szegregáció kockázatának csökkentésére tett intézkedések hangsúlyosabbá váltak. Az intézkedések között megjelent a szegregációs kockázatok csökkentése érdekében a megvalósított intézményátstrukturizációkat követő tankerületi monitoring tevékenység, valamint az iskolák szerkezeti átalakítását megelőző, a szegregációs kockázatokra is kitérő hatásvizsgálat szükségessége, jogszabályi megjelenése. A köznevelési stratégia az iskolai szegregáció kockázatát csökkentő további intézkedésekkel egészült ki.

A horizontális feljogosító feltételek elfogadásának akadályoztatása miatt a 2021-2023. között EFOP Plusz keretében elindítani tervezett három intézkedés uniós forrás terhére történő elindulása bizonytalan. Ebből kettő a hátrányos térségekben működő köznevelési intézményekre és tanulóira irányulna, egy a pedagógusok továbbképzésére, amely szintén kihatna erre a célcsoportra.

Szakképzés

Magyarországon a szakképzésben való részvétel rendkívüli módon támogatott, hozzáférési akadályok nincsenek, hiszen Magyarországon az állam mindenki számára államilag támogatott módon biztosítja két szakma és egy szakképesítés megszerzését. Ezen túl a szakképzésben általános ösztöndíj került bevezetésre. Emellett a hátrányos helyzetű, tehetséges tanulók képzésben tartása érdekében rászorultsági helyzet és jó tanulmányi eredmény alapján adható támogatásként került bevezetésre az Apáczai Ösztöndíjprogram. Ez az inkluzivitás szempontjából rendkívül fontos és hasznos.

A magyar szakképzési rendszer az inklúziótól a felzárkóztatáson át a kiválóságig és a tehetségek gondozásáig terjed. A magyar szakképzés szakpolitikai célkitűzése az inkluzív oktatás biztosítása mindenki számára. A végzettség nélküli iskolaelhagyás által veszélyeztetett tanulók, fiatalok képzésben tartása, szakmához, részsakmához juttatása a

szakképzés kiemelt feladata. Emiatt új, ezt elősegítő rugalmas tanulási utak kerültek kialakításra.

Felsőoktatás

A felsőoktatási stratégia a hátrányos helyzetű hallgatók felsőoktatási részvételének támogatását illetően módosult, kiegészült a társadalmilag és gazdaságilag hátrányos helyzetű hallgatókra vonatkozó teljesítménymutatókkal, valamint azok 2021-es tény- és 2030-as célértékeivel. A felsőoktatási stratégia 2021-2024. évekre szóló cselekvési tervének 1.2 “az esélyteremtést, társadalmi felemelkedést, széleskörű hozzáférést biztosító felsőoktatási rendszer erősítése” célkitűzése alatt szereplő intézkedései biztosítják a stratégiai célok megvalósításának időarányos lépéseit.

Energiaügy

Az energiaügyi miniszter az energiapolitikáért való felelőssége keretében a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet értelmében alapvetően jogszabály-előkészítő tevékenységet végez, a **nagycsaládosokat megillető földgáz árkedvezmény és a védendő fogyasztói státusz jogszabályi feltételeinek megteremtése után továbbra is kiemelt cél - elsősorban a lakossági fogyasztóknál - a kedvezményes gázmennyiségre vonatkozó sávhatárok megtartása, valamint a sérülékeny fogyasztói rétegek támogatása.**

Monitorozási rendszer kialakítása

A jelentéstételi időszakban Magyarországon kialakításra került az ajánlás monitorozási rendszere. Az indikátorrendszerben elfogadott – a gyermekgarancia ajánlás uniós monitorozási keretében, valamint a hazai társadalmi felzárkózási indikátorrendszerben és az ajánlás végrehajtására vonatkozó nemzeti cselekvési tervben – szereplő indikátorok jelennek meg. Egyben megkezdődött a hiányosságok feltárása. A végrehajtás során növekedett az ajánlásra és így a célcsoportokra vonatkozó tudatosság.

Jó gyakorlatok

Gyermekvédelmi szakellátás

A 2014-ben bevezetett **nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony** lényeges eleme, hogy a **nevelőszülők díjazása a minimálbérrel indexált**, amellyel a 2022. évi minimálbéremelés mintegy 19,5%-os, a 2023. évi minimálbéremelés mintegy 16%-os, a 2024. évi minimálbéremelés pedig további mintegy 15%-os emelkedést jelent a nevelőszülőknek járó díjazásban. A nevelőszülői díjazás minimálbérrel indexálásának köszönhetően 2014 óta a nevelőszülők jövedelme – az ellátott gyermekek számától függően – öt-hatszorosára emelkedett. Meglátásunk szerint csak kevés ágazat képes – immár tíz évre visszamenőleg – a bérek ilyen dinamikájú, ugyanakkor kiszámítható emelésére, ami egyértelműen a hivatás megbecsülését és ezen keresztül a nevelőszülői ellátás színvonalának megőrzését, az ellátott gyermekek jogainak érvényesülését szolgálja.

A gyermekotthoni ellátás vonatkozásában általános jelleggel irányadó, hogy a Gyvt. hatályba lépésével (1997) célul tűzte ki a **nagy létszámú, korszerűtlen gyermekotthonok**

kiváltását. A szabályozás értelmében gyermekotthon legfeljebb 48 férőhellyel, különleges és speciális gyermekotthon legfeljebb 40 férőhellyel működhet. Az 1997-2007. között hazai forrású pályázatok, majd 2007 óta európai uniós kohéziós források bevonásával megvalósult intézmény-átalakítások révén jelenleg már csak két nagyobb létszámú gyermekotthon (80 és 56 férőhellyel) működik az országban, ahol azonban a gyermekek egy intézményben, de az ingatlanon található kisebb, külön álló épületekben vannak elhelyezve és a csoportgazdálkodást meg tudják valósítani.

Az intézményi gondozásban élő gyermekek oktatáshoz való hozzáférése tekintetében új intézkedés, hogy 2023. január 1-je óta az **otthont nyújtó ellátás keretében biztosított tehetség- és képesség-kibontakoztatás** miniszteri jóváhagyással bíró **módszertan** alapján folyik. A jogszabályban rögzített útmutató célja, hogy az érintett gyermekek számára segítséget nyújtson a pályaválasztásban, valamint javítsa munkaerőpiaci esélyeiket, hatékonyan támogatva a szakellátott gyermekek munkaerőpiaci integrációját. A módszertan eszköztárában megtalálható mérőeszközökkel ismerhetőek meg a gyermek fejlesztésre szoruló képességei, de sokkal inkább azon képességei, amelyek hozzásegíthetik a mindennapi sikerélmények gyarapításához, ezzel a tanulás jelentőségének, a sport és a művészeti tevékenységek jótékony hatásainak megéléséhez. A módszertan lehetővé teszi az egyéni erősségek és képességek felismerését és kiemelését minden gyermek esetében. A gyermekek fejlődését egyénre szabott támogatással segítik. A módszertanban részletezett, ilyen típusú gondozás és fejlesztés hozzájárulhat továbbá a társadalmi befogadás és az inkluzivitás elősegítéséhez. Megmutatja a gyermeknek, hogy mindenkinek megvannak a maga erősségei és lehetőségei, függetlenül a háttértől vagy más esetleges korlátoktól.

A képesség- és tehetséggondozás fejlesztése érdekében továbbá a Belügyminisztérium **Apponyi Franciska Jövőműhely Program** néven egy **munkaerőpiaci elhelyezkedést segítő programot** indított gyermekvédelmi szakellátásban élő fiatalok számára, amely a résztvevőknek önismereti tréningektől és munkaattitűd formálástól kezdve, a munkaerőpiaci készségek fejlesztésén át, vállalati mentorálást és elhelyezkedési lehetőséget kíván nyújtani.